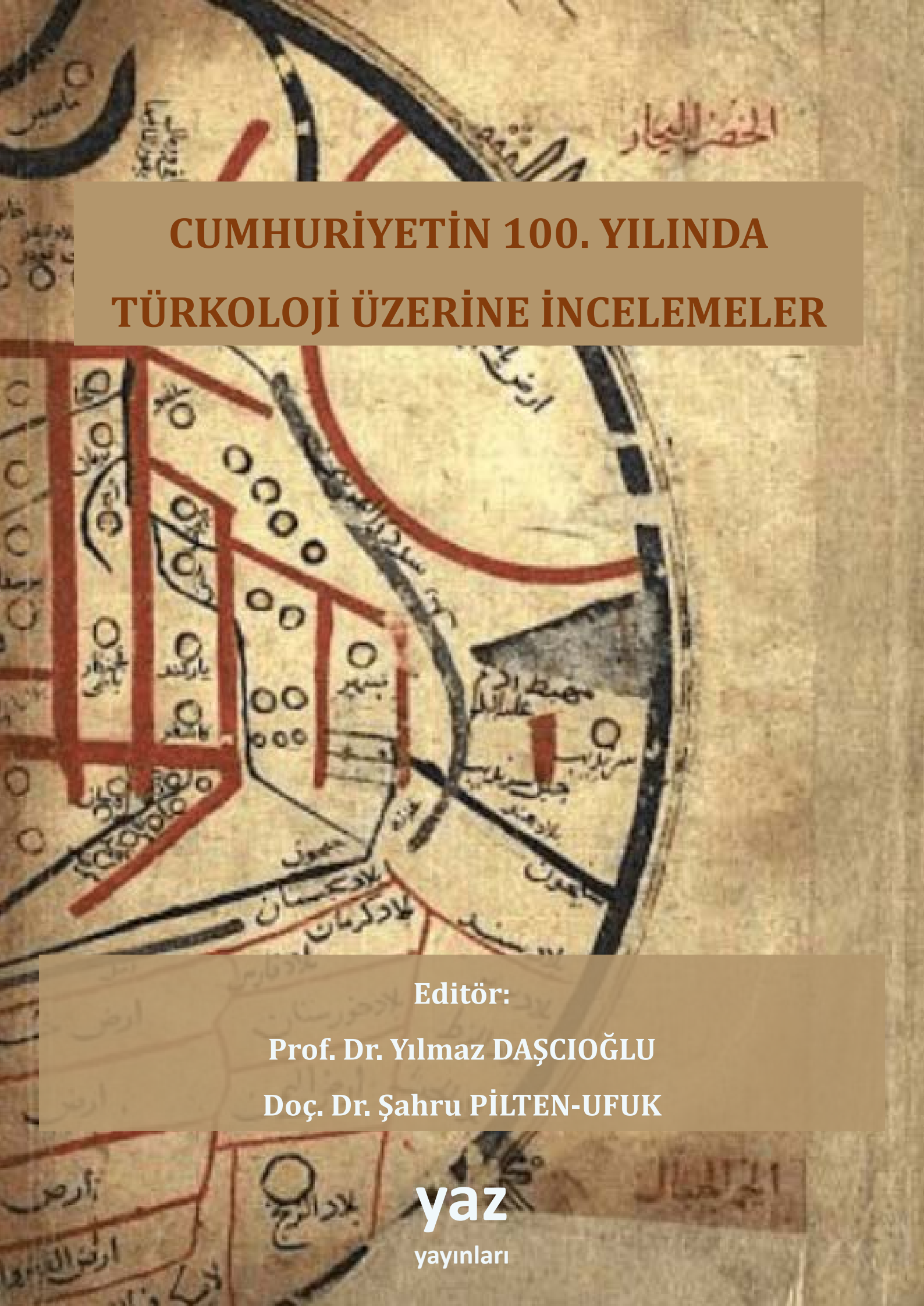

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRKOLOJİ ÜZERİNE İNCELEMELER

Editör:

Prof. Dr. Yılmaz DAŞCIOĞLU

Doç. Dr. Şahru PİLTEN-UFUK

yaz

yayınları

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

İNSAN ve TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI

BÖLÜMÜ

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRKOLOJİ ÜZERİNE İNCELEMELER

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr. Yılmaz DAŞCIOĞLU

Doç. Dr. Şahru PİLTEN-UFUK

yaz yayınları

2023

yaz
yayınları

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRKOLOJİ ÜZERİNE İNCELEMELER

Editör: Prof. Dr. Yılmaz DAŞCIOĞLU

ORCID NO: 0000-0003-1378-7116

Editör: Doç. Dr. Şahru PİLTEN UFUK

ORCID NO: 0000-0002-5548-508X

© YAZ Yayınları

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Yaz Yayınları'na aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı Kanun'un hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

E_ISBN 978-625-6524-97-2

Aralık 2023 – Afyonkarahisar

Dizgi/Mizanpaj: YAZ Yayınları

Kapak Tasarım: YAZ Yayınları

YAZ Yayınları. Yayıncı Sertifika No: 73086

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar/AFYONKARAHİSAR

www.yazyayinlari.com

yazyayinlari@gmail.com

info@yazyayinlari.com

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Engin YILMAZ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih SAKALLI	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Funda KIZILER EMER	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsemin HAZER	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ozan YILMAZ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Vahit TÜRK	İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Vildan COŞKUN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Birol BULUT	Bilecik Üniversitesi
Doç. Dr. Emek ÜŞENMEZ	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Emine Atmaca	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Berna YILDIRIM	Sakarya Üniversitesi
Doç Dr. Muhammed HÜKÜM	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk Kürşad KOCA	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Serdar UĞURLU	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Talip ÇUKURLU	Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Tufan ÇÖTOK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep Kevser ŞEREFOĞLU DANIŞ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu YILDIRIM	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bahri KUŞ	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TOPÇU	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Faruk DÜNDAR	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÜRKMEZ	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr Üyesi Mesut KOÇAK	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Orhan KAPLAN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Samet ÇAKMAKER	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zafer TOPAK	Karabük Üniversitesi
Dr. Alim KAHRAMAN	
Ar. Gör. Dr. Hilal Erdoğan AKSU	Sakarya Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Sorunlar ve Sonuçlar Bağlamında Yüzyılın Edebiyatının Genel Görünümü 1

Yılmaz DAŞCIOĞLU

Husrev ü Şîrîn Mesnevilerinde Rüya 6

Erdem SARIKAYA

Cumhuriyet Dönemi Mesnevî Şerhlerinde Teolojik Hermenötiğin İzlerini Aramak (Ahmet Avni Konuk'un Şerh-i Mesnevî-i Şerif Örneği) 55

Mehmet Nuri ÇINARCI

Cumhuriyetin Kuruluşunu Gören Adanalı Ziya'nın Cumhuriyet Manzumeleri.. 67

Mehmet SARI

Lutfullah Halîmî'nin Manzum Aruz Risalesi 109

Üzeyir ASLAN

Niyâzî Çelebi'nin Berây-ı Menkıbe-i Saka Başlıklı Mesnevisi 144

Selami TURAN, Hatice KAYA

Divan Şairi'nin "Ben"i 169

Vildan S. COŞKUN

Batı Kanonundan Türk Kanonu Yaratmak: Erken Cumhuriyet Döneminde Edebiyat Kanonu İnşa Etmenin Aracı Olarak Çeviri..... 184

Can ŞAHİN

Kimlik İnşası Bağlamında Cumhuriyet Dönemi Çocuk Tiyatrosu..... 201

Cennet ESEN

Yüz Yıllık Yalnızlık: Cumhuriyet'in İdealist Kadın İmgesinden Postmodernitenin Özne Olarak Kadın Kurgusuna (1923-2023)..... 235

Derya GÜLLÜK

Türk Edebiyatında Aruzdan Heceye Geçişte Bir Merhale: Beş Hececiler 250

Hülya ÜRKMEZ

Hâlide Nusret'in Hanım Mektupları Üzerine Bir İnceleme 286

Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU

Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı Alanında Yapılan Doktora Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme 299

Melike KILIÇ, Büşra AY AÇAR

Necip Fazıl Kısakürek'in Davasının Şiirdeki Görüntüsü: Sakarya Türküsü 310

Mustafa KARABULUT

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara Romanında Cumhuriyet Algısı 320

Nurullah ÇETİN

Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi Romanında Self-Oryantalizm 344

Serhat DEMİREL

Bir Atatürk Portresi Olarak Yaban Romanı 352

Şener Şükrü YİĞİTLER

Reşat Nuri'ye Romantik Realist Bir Çizgiden Bakmak: Madalyonun Ters Tarafı'nda Birleşen Realizm ve Romantizm 368

Yasemin ULUTÜRK SAKARYA

Hüseyin Şevket'in İzmir'in İşgalini Konu Alan Eseri: Kara Günlerde 381

Yaşar AYDEMİR, Fatih YERDEMİR

Dilin Sanatsal Gereklilikleri ve Türkçenin Günümüzde Sanat Dili Olarak Kullanımı 450

Yunus Emre ÖZSARAY

Mu'înü'l-Mürîd'de "±dIn" Morfemi ve Kazandığı Fonksiyon Yükleri 470

Ayşe AYDIN

Türk Devlet Adamlarının Türkçe Eser Verme Geleneği 491

Duygu YAVUZ ÖZ

Tarihî Dönem Türkçe Kur'an Tercümelerine Çeviri Yöntemleri Açısından Bir Bakış -Kur'an Tercümelerindeki Benzetme Ögelerinden Hareketle- **511**

Engin ÇETİN

Eski Türkçede Suyla İlgili Canlıların Kavram Alanı **542**

Ümit HUNUTLU, Mert YILDIRIM

Sözlüksel Tanımlamaların Dil Felsefesi Bakımından Değerlendirilmesi **568**

Engin YILMAZ

Son Yüzyılın Türkolojisinde, Türkiye'deki Kurucu Dilcilerimiz, Eserleri ve Öğrencilerine Dair… **578**

Mehmet Mehdi ERGÜZEL

Popüler Türk Edebiyatında Ahlak Kavramı **599**

Şahru PİLTEN-UFUK

Türk Çocuk Edebiyatında Ahlak Kavramı **619**

Şahru PİLTEN-UFUK, Gülhiz PİLTEN

Cumhuriyet Dönemi Giresun Türkülerinde Mekâna ve Zamana Bağlı Yaşam Kültürü Üzerine Bir İnceleme **634**

Mehmet Akif KORKMAZ

Cumhuriyet Değerlerinin Âşık Veysel'in Şiirlerine Yansıması **648**

Muzaffer ÇANDIR, Yusuf AYDIN

Türk–Türkmen Kültüründe Bayramlarda, Uğurlama-Karşılama Törenlerinde ve Geçiş Dönemlerinde Söylenen Alkış-Dileklerin İşlenişi **671**

Ramazan ÇAKIR

İnanış, Uygulama ve Ritüelleriyle Kuzey Makedonya Çalıklı Yörüklerinde Ölüm **697**

Selçuk Kürşad KOCA / Sevim KOCA

Üniversite Öğrencilerinin Serbest Okuma Düzeyleri (Sakarya Üniversitesi Örneği) **709**

Engin ÖMEROĞLU

LUTFULLAH HALÎMÎ'NİN MANZUM ARUZ RİSALESİ

Üzeyir ASLAN*

Giriş

Aruz (< Ar. ʿ-r-ż) sözlükte "yön, cihet, taraf, yan, bölge; Mekke, Medine ve etrafı, daracık dağ yolu; bulut, serkeş deve; çadırın orta direği, ortaya çıkma veya çıkarma, kendisiyle bir şey karıştırılan, dolayısıyla ölçü ve örnek olan" anlamlarına gelir. Edebî kavram olarak ise Arap edebiyatına özgü olup Halil b. Ahmed [ö. 791] tarafından sistemleştirilmiş, harekeli ve sakin harflerin bir düzen içinde sıralanmasına dayanan nazım ölçüsünün adıdır. Aruzun en küçük birimleri olan sebeb, vetid ve fasıla denilen ses grupları sâlim cüzleri oluşturur. Sâlim cüzlerin illet denilen değişikliklere uğramasıyla fer'î cüzler oluşur. Sâlim ve fer'î cüzler bir araya gelerek vezinleri meydana getirir. (Çetin, 1991)

Aruz, İslamiyet'i kabul ederek klasik tarzda kendi millî edebiyatlarını meydana getiren Fars, Türk, Hind... gibi edebiyatların ortak edebî ölçüsü olmuştur.

Aruza dair Arapça, Türkçe ve Farsça birçok eser kaleme alınmıştır. Arap edebiyatında Mufaddal ed-Dabbî [ö. 786]'nin *Kitâbü 'l-'Arûz*'u, Halil b. Ahmed [ö. 791]'in *Kitâbü 'l-'Arûz, Kitâbü 'l-Misâl mine'l-'Arûz* ve *Kitâbü 'l-Ferş fi 'l-'Arûz*'u, Kutrub [ö. 822]'un eseri, Ahfeş [ö. 822]'in *Kitâbü 'l-'Arûz* ve *Kitâbü 'l-Kavâfî*'si, Büzürc b. Muhammed el-'Arûzî el-Kûfî, Sâbit b. Ebû Sâbit el-Kûfî, Ebû Ömer el-Cermî [ö. 840], Mâzinî [ö. 863], Müberred [ö. 898] ve Mekfûf el-Kayrevânî [ö. 920]'nin eserleri, Zeccâc [ö. 923] ve İbnü's-Serrâc [ö. 929]'ın *Kitâbü 'l-'Arûz*'ları, İbn Keysân [ö. 932]'nın *Telkîbü 'l-Kavâfî*'si, İbn Abdurrabbih [ö. 940]'in *el-'İkdü 'l-Ferîd*'inin beşinci bölümü, Cevherî [ö. 1010 civarı]'nin *Kitâbü 'l-'Arûzi 'l-Varaka* ve *Kitâbü 'l-Kavâfî*'si aruz konulu eserlerdir.

Fars edebiyatında Râdûyânî [ö. 1114 civarı]'nin *Tercemânü 'l-Belâga*'sı, Yûsuf-ı 'Arûzî, Ebu'l-Alâ-i Şusterî, Büzürcmihr-i 'Arûzî [ö. 1042], Ebû Abdillah el-Kureşî [Tuğrul Şah devri, 1037-1063] ve Behramî-yi Serahsî [Gazneliler devri]'nin eserleri, Emir Keykavus'un *Kâbus-nâme*'si, Ebû Muhammed Abdullah er-Reşîdî es-Semerkandî'nin *Zeyneb-name*'si, Nizâmî-yi Arûzî'nin *Çehâr Makâle*'si, İbnü'l-Kattan el-Mervezî [ö. 1153]'nin rubai vezinlerini sınıflandırdığı şeceresi, Reşîdüddin Vatvât [ö. 1178]'ın *'Arûz Risâlesi*, Şems-i Kays'ın *el-Mu'cem fî-Me'âyiri Eş'âri 'l-'Acem*'i, Nâsirüddin-i Tûsî [ö. 1274]'nin *Mi'yârü 'l-Eş'âr*'ı, Şems-i Fahrî [ö. 1345]'nin *Mi'yâr-i Cemâlî*'si, Vahîd-i Tebrizî [15. yy.]'nin *Cem'-i Muhtasar*'ı, Câmî [ö. 1492]'nin *Risâle-yi 'Arûz*'u ve Seyfî-yi Buhârî [ö. 1504]'nin *Mîzânü 'l-Eş'âr*'ı aruza dair eserlerdir. (Çetin, 1991; Şafak, 2017)

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye. uaslan@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8478-4580

Türk edebiyatında ise Gülşehrî [ö. 1317'den sonra]'nin Farsça *Aruz Risalesi*, Ahmedî [ö. 1413]'nin Farsça *'İlm-i 'Arûz* ve Türkçe *Risâletün mine'l-'Arûz*'u ile *Bedâyi'u 's-Sihr fî-Sanayi'i 'ş-Şi'r*'indeki aruz bölümü, Ahmed-i Dâ'î [ö. 1421]'nin *'ilm-i 'Arûz*'u, Mutahhar b. Ebû Tâlib-i Larendî [ö. 1423 civarı]'nin *Ravzatu 'l-Evzân*'ı, Kadı Abdullah-ı Divriğî [ö. 1453 civarı] *Bahrî*'si, Ali b. Hüseyn-i Amâsî [ö. 1471]'nin *Risâletün mine'l-'Arûz*'u, Muhammed b. Ahmed b. Zahîr-i Larendî ve Abdülmuhsin-i Kayserî'nin, İbn Ebi'l-Ceyş el-Endülüsî'nin eserine yazdıkları *Şerh-i Endülüsî*'leri [14. yy. sonları], Ahmed-i Bardahî [ö. 1500 civarı]'nin *'Arûz*'u, Ali Şir Nevâyî [ö. 1501]'nin *Mîzânü 'l-Evzân*'ı, Bâbür Şah [ö. 1530]'ın *Aruz Risâlesi*, Ferişteoğlu'nun *Mahmûdiyye*'si [yz. 1550], Lâmi'îzade Lem'î [ö. 1550]'nin *Bahrü 'l-Evzân fî-'İlmi 'l-'Arûz*'u, Gelibolulu Sürûrî [ö. 1562]'nin *Bahrü 'l-Me'ârif*'i ve Aşkî [ö. 1590 civarı]'nin *'Arûsu 'l-'Arûz*'u bu konuda yazılmış belli başlı eserlerdir.

II. Bayezid devri âlim-şairlerinden Lutfullah Halîmî'nin de manzum bir aruz risalesi bulunmakta olup bu çalışmanın konusunu teşkil etmektedir.

1. Lutfullah Halîmî'nin Hayatı ve Eserleri[5]

Halîmî aslen Sivaslı olup Amasya'da doğup büyümüştür. Asıl adı Lutfullah, babasının adı Ebû Yusuf, dedesinin adı ise Abdülhalim'dir. Amasyalı hekim-şair Şerefeddin Sabuncuoğlu ve Yakub el-Hekîm el-Muhtedî'den tıp eğitimi almıştır. Kimi kaynaklarda Acem diyarından geldiği belirtilmektedir. Eserlerinden Farsça'yı çok iyi bildiği anlaşılan Halîmî'nin İran'da öğrenim gördüğü tahmin edilebilir. Arapça'yı da çok iyi bilen şair bir süre Şam'da ikamet etmiştir. Kimi kütüphane kayıtlarında "Şirvânî" olarak zikredilmesi doğru değildir. Halîmî-yi Şirvânî başka bir şair olup İranlıdır ve bizim şairimizle alakası yoktur.

Halîmî, Fatih Sultan Mehmed [ö. 1481] ve II. Bayezid [ö. 1512] devirlerinde kadılık görevinde bulunmuştur. Bu dönemde hâmisi sadrazam Mahmud Paşa [ö. 1474]'dır. Sivas kadısı iken Amasya valisi Şehzade Bayezid'i kumar ve uyuşturucuya alıştırmak isteyenlere engel olmaya çalışmış ancak iftiraya uğrayarak 1474'te Tokat'ta hapsedilmiştir. Üç ay hapiste kaldıktan sonra suçsuzluğu anlaşılınca serbest bırakılmıştır. Bu duruma çok üzülen Halîmî gerçekleri anlatmak maksadıyla Arapça bir "Tâiyye Kasidesi" yazarak padişaha sunmuştur. Bunun üzerine padişah Amasya'ya bir tahkikat heyeti göndermiş, heyetin raporu doğrultusunda Şehzade Bayezid'in çevresindeki Mahmud Paşa, Tâcî Bey [ö. 1485] ve Müeyyedzade Abdurrahman Efendi [ö. 1516] gibi devlet adamlarının kiminin idamını, kiminin ise azlini emretmiştir.

Halîmî'nin ne zaman ve nasıl öldüğü belli değildir. *Ferâiz* adlı eserine düştüğü tarihe bakılırsa 1497'de hayattadır, bu tarihten sonra ölmüş olmalıdır. II. Bayezid'in şehzadeliği döneminden husumeti bulunan Tâcî Bey ve Müeyyedzade Abdurrahman Efendi yüzünden öldürüldüğüne dair görüş ise şüpheyle karşılanmalıdır. Kimi kaynaklarda ölüm yılının 1516 gösterilmesi, Yavuz Sultan Selim'in hocası ve musahibi olup Mısır seferi sırasında vefat etmiş bulunan Halîmî ile karıştırılması sebebiyledir. Alim bir zat olduğu anlaşılan bu Halîmî'nin ise eser sahibi olup olmadığı bilinmemektedir.

[5] Lutfullah Halîmî hakkında iki ansiklopedi maddesi bulunmaktadır; bunlardan ilki *TDV İslam Ansiklopedisi*'nde (Erkan, 1997), diğeri ise *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'ndedir (Gürsoy, 2020). Bu bölüm her iki maddeden istifade edilerek oluşturulmuştur.

Lütfullah Halîmî'nin ondan fazla eseri tespit edilmiştir, bunlardan dil ve edebiyatla ilgili olanları şunlardır:

Baḥrü ʾl-Ġarāib: Farsça-Türkçe manzum-mensur sözlüktür. 1447'te tamamlanan eser Amasya valisi Şehzade Bayezid'e sunulmuştur. Eserde sözlük; aruz, kafiye, bedi ve beyan kuralları ile Farsça gramer olmak üzere üç bölüm vardır. (Faroe, 1991)

Niṣārü ʾl-Mülk: Farsça-Türkçe sözlüktür. *Bahrü 'l-Garâib'*in bazı bölümlerinin şerhi olan *Lüġat-ı Ḥalīmī'*nin birinci defterinin özeti mahiyetindedir.

Muṣarriḥātü ʾl-Esmā: Çeşitli eserlerden seçilen Arapça adlara Farsça veya Türkçe karşılıkların verildiği satır arası tercüme biçiminde düzenlenmiş mensur bir adlar sözlüğüdür. 1468'de tamamlanarak Şehzade Bayezid'e sunulmuştur.

Luġat-ı Ḥalīmī: 1478'de tamamlanarak Fatih Sultan Mehmed'e sunulmuştur. *Bahrü 'l-Garâib*'in ikinci ve üçüncü bölümlerinin şerh edildiği mensur bir sözlüktür. Farsça-Türkçe sözlük ile aruz, kafiye ve şiir sanatları olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Eser *el-Ḳāime* olarak da bilinmektedir. (Uzun, 2013)

Kitābü Tāiyyeti ʾl-Ḥalīmī maʿa-Şerḥihā: Halîmî'nin Tokat'ta hapsedilmesi üzerine Fatih Sultan Mehmed'e yazdığı elli beyitlik Arapça kasidenin şerhidir. Şair, 1476'da kasidesini şerh ederek padişaha sunmuştur.

Tuḥfetü Muḳaddimeti ʾl-Luġa: Farsçadan Türkçeye manzum sözlüktür. Yedi musiki makamı ile *Bahrü 'l-Garâib'*de geçen bazı adları içermektedir. (Kaçar, 2017)

Risāle fī-Beyāni Ḳavāidi ʾl-Muʿammā: Bahrü 'l-Garâib şerhinden aktarılan Farsça muamma kurallarının açıklanarak yeni örneklerle genişletildiği Türkçe bir eserdir. (Duru, 2011)

Risāle fī-Tecnīsāti ve ʾt-Teşbīḥāti ve ʾl-Mecāzāt: Halîmî'nin cinas, teşbih ve mecaz kurallarını açıklayıp örneklendirdiği manzum Türkçe bir eserdir. (Eliaçık, 2013)

2. Lutfullah Halîmî'nin Aruz Risalesi

Halîmî'nin manzum aruz risalesi bugüne kadar bilinmiyordu. Eserin üç nüshası tarafımızdan tespit edilmiştir, bunlar:

1. Süleymaniye Kütüphanesi Damad İbrahim Paşa Nr. 1151/4: Eser, anılan numarada kayıtlı mecmuanın 67^{a}-102^{b} varakları arasındadır. Eserin başladığı ve bittiği sayfada kütüphanenin mührü bulunmaktadır. Nüshanın baş kısmında kırmızı mürekkeple "ʿArūż-ı Mevlānā Ḥalīmī-yi Şīrvānī raḥmetu ʾllāhi Teʿālá ʿAleyh" yazılıdır. Sayfalar aharlı, çift çizgili cedvelli olup cedvellerin içi yaldızlıdır. Sayfalar müşirlidir. Eser siyah mürekkeple, talik hatla, on dokuz satır ve tek sütun hâlinde istinsah edilmiştir. Metnin kimi yerleri harekelidir. Haşiyede yer yer kırmızı ve siyah mürekkeple notlar düşülmüştür. Eserdeki bölüm başları da kırmızıdır.

Baş: inne min-şāni faẓli luṭfi ʾllāh

en yezīde ʾn-nedá bi-ḥamdi ilāh

Son: fāʿilātü feʿūlün fāʿilātü feʿūlün

keff ü ḥaẕf-ı müşākil şud be-şekl-i müsemmen

2. Manisa Genel Kitaplık Müdürlüğü Nr. 1639: Yazma anılan numarada kayıtlı 45 vr.lık müstakil bir nüshadır. Zahriyyede "Manẓūme bi ʾt-Türkī fī ʾl-ʿArūż" başlığı bulunmaktadır. Nüshanın sonunda "Temmet bi-ʿavni ʾllāhi ve ḥüsni tevfīḳihí fī-tārīḫi sene 927 [=1521]" şeklinde istinsah kaydı vardır. Yazmanın baş ve son kısmında kütüphanenin mühürleri yer almaktadır. Yazmanın sayfaları aharlı olup cedvelsizdir. Sayfalarda müşir yoktur. Eser siyah mürekkeple talik hatla, tek sütun hâlinde 15 satır olarak yazılmıştır.

Baş: inne min-şāni faẓli luṭfi ʾllāh

en yezīde ʾn-nedá bi-ḥamdi ilāh

Son: fāʿilātü feʿūlün fāʿilātü feʿūlün

keff ü ḥaẕf-ı müşākil şud be-şekl-i müsemmen

3. Ayasofya Kitaplığı Nr. 4007: Nüsha, müstakil bir eser olup 68 vr.tan müteşekkildir. Yazmanın zahriyyesinde "Kitābu ʿalá ʾl-ʿArūżi bi ʾt-Türkī li ʾl-Ḥalīmī el-Merḥūm ve liḳāeʾllāh" başlığı, Sultan I. Mahmud [ö. 1754]'un mührü ve vakıf kaydı bulunmaktadır. Nüsha Aḥmed-i Şeyḫ-zāde tarafından istinsah edilmiştir. Nüshanın son yaprağında ise Sultan II. Bayezid [ö. 1512]'in mührü vardır. Sayfa kenarları kırmızı mürekkeple çift çizgili cedvelli olup çizgilerin arası boştur. Sayfalar müşirlidir. Eser siyah mürekkeple, talik hatla, tek sütuna dokuz satır hâlinde, yer yer harekeli olarak ve sayfaya eğik gelecek şekilde yazılmıştır.

Baş: inne min-şāni faẓli luṭfi ʾllāh

en yezīde ʾn-nedá bi-ḥamdi ilāh

Son: mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün

me-şev ān-devlet-i tāze-çehre-yi tū kuhen

Eserde Halîmî'nin adı aşağıdaki mülemma kıt'ada geçmektedir:

ḥalīmīnüŋ hünerin neşr ėder lisān-ı ḥasūd

ki yanmayınca oda ʿıṭr pāş olmaya ʿūd

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

çi ḳabẓ u ḫabn-ı mużāriʿ ki ḳaṣr-ı ḫabn nümūd (Damad İbrahim 1151: 101[a])[6]

Risalenin sunulduğu Sultan II. Bayezid'in adı ise;

ilāhī tā felek bāḳī vü ʿarş u ferş ola ḳāim

şehinşeh **bāyezīd** ibni muḥammed ḫān ola dāim

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

hezec baḥri müsemmendür ki eczāsı ḳamu sālim (D 72[b])

[6] Damad İbrahim nüshası bundan sonra D kısaltması ile gösterilecektir.

kıt'asının ikinci mısarında zikredilmektedir. Şair, aşağıdaki beyitte padişaha hitap ediyor:

bilgil ėy şāh-ı ẓıll-i yezdānī

ki ʿarūż oldı ʿilm-i mīzānī (D 67ᵃ)

Buna göre Halîmî aruz risalesini Sultan II. Bayezid'in isteği üzerine kaleme almış olmalıdır. Eserin adına dair risalede herhangi bir bilgi veya ima bulunmamaktadır, yazılış tarihi de belli değildir.

2.1. Eserin içeriği

Aruz Risalesi'nin mukaddime kısmı ibtidâ-yı kitâb, faslu asli mebâni'l-eczâ, faslu asli'l-buhûri ve'l-esmâ, devâir, faslu tafsîli nâmhâyi 'ilel, faslu tafsîli nâmhâyi mahâl ve faslu asli tarîkati taktî' bölümlerinden meydana gelmiştir. Buraya kadarki kısım hafif bahrinin feʿilātün mefāʿilün feʿilün vezni ile beyitler hâlinde yazılmıştır. Kitabın asıl konusunu teşkil eden Evzân bölümündeki vezinler ise kıt'alar hâlinde Türkçe, Arapça, Farsça veya mülemma olarak sıralanmıştır. Bu biçim, Halîmî'nin aruz konulu manzum eserlerin yazımındaki usule uyduğunu göstermektedir, zira daha önce kaleme alınmış olan Ahmed-i Dâ'î, Mutahhar, Kadı Abdullah, Ahmed-i Bardahî gibi müelliflerin eserleri de benzer usulde kaleme alınmıştır.

2.1.1. Mukaddime Kısmı

a) ibtidâ-yı kitâb bölümü (D 67ᵃ) hamdele ve salvele ile başlar. Devamında aruz ilminin önemi üzerinde durulur. On iki olduğu belirtilen edebî ilimler arasında aruz da sayılır. Bunlar lügat, iştikak, nahv, sarf, meani, beyan, bedîî, kafiye, aruz, inşâ, lügaz ve muammâ'dır. Devamında aruz ilminin kurucuları olarak Ahfeş, Kutrub ve Halil b. Ahmed anılır. Ahfeş'in mütedârik bahrini icat ettiği, dolayısıyla aruz âlimlerinin yeni vezin icat etmeye karşı olmadıkları ifade edilir. Yine bu bölümde belirtildiği üzere Arap ve Fars şiirinde birçok vezin kullanılmıştır ancak Fars şiirinde makbul olan bazı vezinler Arap şiirinde, Arap şiirinde fasih sayılan kimi vezinler de Fars şiirinde sahih sayılmamıştır.

b) faslu asli mebâni 'l-eczâ bölümü (D 68ᵃ) aslî cüzleri anlatır. Buna göre bahirleri meydana getiren sâlim vezinler sekiz aslî cüze dayanmaktadır. Bunlara efāʿīl ü tefāʿīl de denir. Aslî cüzlerin ikisi humâsî [= beş harfli], altısı subâî [= yedi harfli]dir. Aslî cüzler sebeb, vetid, fâsıla denilen üç ses grubundan meydana gelir. Sebeb, ṣaḳīl (lime gibi iki harfi de harekeli) ve ḫafīf (lem gibi biri harekeli, diğeri sakin harf) şeklinde iki çeşittir. Vetid de iki çeşittir: mecmūʿ (ʿalā gibi ilk iki harfi harekeli, üçüncüsü sakin harf olan ses grubu) ve mefrūḳ (ḳultu gibi, ikinci harfi sakin, diğerli harekeli olan ses grubu). Fasıla ṣuġrā (ilk üç harfi harekeli, dördüncüsü sakin olan ses grubu) ve kübrā (ilk dört harfi harekeli, beşincisi sakin olan ses grubu) olmak üzere iki çeşittir. Sekiz aslî cüz bunlardan doğmuştur.

c) faslu asli 'l-buhûri ve'l-esmâ bölümünde (D 68ᵃ) aslî sekiz cüz ve esas oldukları bahirler sıralanmaktadır. Buna göre bahirler ve cüzleri şu şekildedir:

müteḳārib bahri feʿūlün, mütedārik fāʿilün, recez müstefʿilün, remel fāʿilātün, vāfir müfāʿaletün, kāmil mütefāʿilün, serīʿ müstefʿilün mefʿūlātü, muḳteżab mefʿūlātü müstefʿilün, münseriḥ müstefʿilün mefʿūlātü müstefʿilün, ṭavīl feʿūlün mefāʿīlün, basīṭ müstefʿilün fāʿilün,

medīd fāʿilātün fāʿilün, ḫafīf fāʿilātün müstefʿilün, müctes müstefʿilün fāʿilātün,[7] mużāriʿ mefāʿīlün fāʿilātün mefāʿīlün, müşākil fāʿilātün mefāʿīlün mefāʿīlün, ġarīb/cedīd fāʿilātün fāʿilātün müstefʿilün. Bahirleri oluşturan aslî/sâlim cüzler aşağıdaki tabloda (Tablo 1) verilmiştir:

Tablo 1: Bahirler ve Sâlim Cüzleri

bahirler	***aslî/sâlim cüzler***
basīṭ	müstefʿilün fāʿilün
ġarīb/cedīd	fāʿilātün fāʿilātün müstefʿilün
ḫafīf	fāʿilātün müstefʿilün
kāmil	mütefāʿilün
medīd	fāʿilātün fāʿilün
muḳteẓab	mefʿūlātü müstefʿilün
mużāriʿ	mefāʿīlün fāʿilātün mefāʿīlün
müctes	müstefʿilün fāʿilātün [mefāʿīlün]
münseriḥ	müstefʿilün mefʿūlātü müstefʿilün
müşākil	fāʿilātün mefāʿīlün mefāʿīlün
mütedārik	fāʿilün
müteḳārib	feʿūlün
recez	müstefʿilün
remel	fāʿilātün
serīʿ	müstefʿilün mefʿūlātü
ṭavīl	feʿūlün mefāʿīlün
vāfir	müfāʿaletün

ç) devâir bölümünde (D 69[a]) beş daire ve içerdikleri bahirler verilmiştir. Buna göre daireler ve bahirleri şu şekildedir: Dāire-yi muḫtelife: ṭavīl, medīd, basīṭ. Dāire-yi mü'telife: vāfir, kāmil. Dāire-yi müctelibe: hezec, remel, recez. Dāire-yi müştebihe: serīʿ, ġarīb, ḳarīb, münseriḥ, ḫafīf, mużāriʿ, muḳteżab, müctes, müşākil. Dāire-yi müttefiḳa: müteḳārib, mütedārik (Tablo 2).

Tablo 2: Daireler ve Bahirleri

Dāire-yi muḫtelife	*ṭavīl, medīd, basīṭ*
Dāire-yi mü'telife	vāfir, kāmil

[7] Ali Şir Nevâyî'ye göre müctes bahrinin aslî cüzleri müstefʿilün, fāʿilātün ve mefāʿīlün'dür (Eraslan, 1993: 151). Halîmî eksik söylemiş olmalıdır.

Dāire-yi müctelibe	hezec, remel, recez
Dāire-yi müştebihe	serīʿ, ġarīb, ḳarīb, münseriḥ, ḫafīf, mużāriʿ, muḳteżab, müctes̲, müşākil
Dāire-yi müttefiḳa	müteḳārib, mütedārik

d) faslu tafsîli nâmhâ-yı ‘ilel bölümünde (D 69ᵇ) aslî cüzlerden yeni cüzler (ferʿ) türetmeye yarayan illetler anlatılmaktadır. İlletler aslî cüzlerde değişiklikler meydana getirir. Bunlar:

aḫ̲reb mefāʿīlün bî-ser ü bün mefʿūlü ola (mef’ûlü fer’i ahrebdir)

aḫ̲rem evvel-i mefāʿīlün tarh olunup mefʿūlün denile (mef’ûlün fer’i ahremdir)

ʿ**aḳl** iskât-ı hâmis-i vâfir (vâfirin beşinci harfini düşürmek)[8]

ʿ**aḳṣ** naks u harm (beşinci harfi sâkin kılmak, yedinci harfi düşürmek, birinci harfi düşürmek)

aḳṣam a’zab u harm (müfâ’aletün cüzünün ilk hafîf sebebini ve ilk harfini düşürmek)

ʿ**aṣb** teskîn-i hâmis (beşinci harfi sâkin kılmak)

aṣlem vetid-i mefrûk gide (vetid-i mefrûku düşürmek)

aʿżab müfāʿaletün’ün evveli hazf olur (müfâ’aletün cüzünün ilk hafîf sebebini düşürmek)

beter hazf-i hâs ba’de’l-kat’ (vetid-i mecmû’un ilk harfini düşürdükten sonra sondaki hafîf sebebi düşürmek)

caḫ̲f fāʿilātün’ü habn ediben sugrâ tarh ola (fāʿilātün habn illetine uğrayınca feʿilātün olur, fâsıla-yı sugrâ da düşürülünce geriye tün kalır)

cebb mefāʿīlün’ün âhırından iki sebeb gide (mefâ’îlün’ün sonundan iki sebeb-i hafîfin düşürülmesiyle geriye mefā kalır)

cedʿ hâs-ı mefʿūlāt sebebeyni gidüp kala lât (mef’ûlâta özgüdür, iki sebeb-i hafîfi düşürülüp lât kalır)

cezl izmâr ve dördüncüyü hazf (ikinci harekeli harfi sâkin ve dördüncü harfi düşürmek)

cüzʾ cüz’eyni hazf etmektir (bir veznin cüzlerden ikisini düşürmektir, müsemmen olan vezni müseddes yapmak gibi)

ecemm ‘akl u harm (müfâ’aletün cüzünün beşinci ve birinci harfini düşürmek)

eṣ̲lem feʿūlün bî-ser olur (fe’ûlün cüzünün başındaki fe düşer geriye ʿūlün kalır)

[8] Halîmî devamında şöyle diyor: k’andan olur mefāʿilün ẓāhir. Vafir bahrinin aslî cüzü müfāʿaletün’dür. Beşinci harfi /le/ düşünce mefāʿilün değil müfāʿatün kalır, yerine mefāʿilün getirilir.

eṯrem feʿūlün kabz olup selm olununca (fe'ûlünün beşinci sâkin harfi düşünce feʿūlü, başındaki fe düşünce ʿūlü kalır)

eşter kabz u harm ile mefāʿīlün fāʿilün ola (fâ'ilün fer'i eşterdir)

ḫabl ḫabn u ṭayy câmi' olur (ikinci sâkin ve dördüncü sakin harfi düşürmek)

ḫabn iskât-ı sâkin-i sânî (ikinci sâkin harfi düşürmek)

ḫaẕf hafîf sebebi âhırdan hazf eylemek (sondaki hafîf sebebi düşürmek)

ḫaẕẕ vetid-i mecmû'u tarh (vetid-i mecmû'u düşürmek)

hetem mefāʿīlün'ün hazf u kasrı (mefâ'îlünde lün'ün hazfedilmesi, ayının sâkin okunması ile mefāʿ geriye kalır)

iẕāle vetidde fazla olur (sondaki vetid-i mecmû'a bir elif ziyade etmek)

iżmār sânî iskânı (ikinci harfi sâkin kılmak)

ḳabż iskât-ı sâkin-i hâmis (beşinci sâkin harfi düşürmek)

ḳaṣr kat'-ı ser-i hafîf sebeb (hafîf sebebin ilk harfini düşürmek)[9]

ḳaṭʿ kat'-ı ser-i vetid-i mecmû' (vetid-i mecmû'un ilk harfini düşürmek)[10]

ḳaṭf 'asb edip mahzûf eylemek (beşinci harfi sâkin kılmak, sondaki hafîf sebebi düşürmek)

kebl habl maktû'ı (ikinci ve dördüncü sâkin harfi düşürdükten sonra kalan vetid-i mecmû'un ilk harfini düşürmek)

keff iskât-ı sâkin-i sâbi' (yedinci sâkin harfi düşürmek), üç cüze şâyi'dir: mefāʿīlün, fāʿilātün, müstefʿilün[11]

keşf iskât-ı pây-ı mefʿūlāt (mef'ûlâtın son harfini düşürmek)

müşaʿʿaṣ fāʿilātün mefʿūlün olur

naḫr tarh-ı âhır ba'de'l-ced' (mef'ûlâtın iki sebeb-i hafîfini düşürdükten sonra kalan lât'ın t'sini düşürmek)

naḳṣ 'asb edip mekfûf eylemek (beşinci harfi sâkin kılmak, yedinci sâkin harfi düşürmek)

nehk sülüsânı hazf edip gitmek (bir veznin cüzlerinden üçünü düşürmek, cüzlerin yarısından fazlasını düşürmek)

şaṭr nısf-ı beyti hazf etmek (beytin yarısını kaldırmak, beytin yarısına denir)

[9] Nevâyî'ye göre sebeb-i hafifin sonundaki sesi düşürmek; mesela fāʿilātün'ün sonundaki /tün/ün /n/sini düşürmek), geriye kalan /tü/ sesini sakin kılmaktır, böyece geriye fāʿilāt kalır. (Eraslan, 1993: 186) Halîmî'nin tarifine göre ise fāʿilātün'ün sonunda /tü/yü düşürmektir, böylece fāʿilān kalır.

[10] Nevâyî'ye göre fāʿilātün aslî cüzünün sonundaki hafîf sebebin yani /lün/ün /n/sini düşürmek, vetid-i mecmû'un yani /ʿilā/nın /â/sını düşürmek ve /l/sini sakin kılmaktır, böylece fāʿil meydana gelir. (Eraslan, 1993: 186) Ama fāʿiltü kalıyor. Halîmî'ye göre ise geriye kalan fālātün'dür.

[11] Nevâyî'ye göre keff illeti müstefʿilün cüzünde olmaz. (Eraslan, 1993: 186)

şekl ḫabn u keff mecmû' olur (ikinci ve yedinci sâkin harfi düşürmek)

ṭayy iskât-ı sâkin-i râbi' (dördüncü sâkin harfi düşürmek)

terfîl hafîfin ziyadesidir (sondaki vetid-i mecmû'a bir sebeb-i hafîf eklemektir)

tesbîġ sebebde fazla gelir (sondaki sebeb-i hafîfe elif ziyade etmek)

vaḳf ez-berâ-yı mefʿûlāt (mef'ûlât fer'i içindir)[12]

vaḳṣ kâmilin ikincisini iskât (kâmil bahrinin aslî cüzünün ikinci harfini düşürmek)

zelel ba'de'l-hetem evvel düşe (mefâ'îlün hetm illetine uğrayınca kalan mefāʿ fer'inden me düşer, geriye fāʿ kalır)

ziḥāf aslî cüzlerde meydana gelen değişikliklere denir.

Naḫr, cedʿ, zelel, ḫabb, hetem ve caḥf illetleri Acemler tarafından eklenmiştir.

e) faslu tafsîli nâmhâ-yı mahal bölümünde (D 72[a]) şu kavramlara yer verilmiştir:

ʿarūż âhırıdır (ilk mısraın sonu)

ḍarb anın âhırı (ikinci mısraın sonu)

ḥaşv cemʿi aḥşā; bunların arasındaki ecza' (sadr u ibtida ve arûz u darb arasında kalan cüzler)

ibtidā ibtidâ'-i sânîdir (ikinci mısraın başlangıcıdır)

ibtidā sadr muhâlif-i eczâ (sadr, cüzlere muhalif) gelse sadr iken ibtidâ denir.

muʿarrá darb üzerine ziyâde olmazsa

muʿtel ġāib darbın muhâlefeti olursa (zarbın aykırılığı varsa)

muʿtell ü faṣl arûzun muhâlefeti olursa (aruzun aykırılığı varsa)

mütedārik darb mecmû' olursa (vetid-i mecmû' olursa)

mütekāvis darb kübrâ olursa (fâsıla-yı kübrâ olursa)

müterādif âhırda iki sâkin gele (sonda iki sâkin harf olursa)

müterākib darb sugrâ olursa (fâsıla-yı suğrâ olursa)

mütevātir (darb) hafîfde mesmû' (sebeb-i hafîf olursa)

müzāḥif (darb) hafîfden düşünce

ṣadr sadr-ı mısrâ'-ı evvel (ilk mısraın başı)

ṣaḥīḥ bî-'illet (illetsiz)

sālim (darb) hafîfden düşmezse

[12] Nevâyî'ye göre mefʿūlātü cüzünün sonundaki /tü/yü sâkin kılarak mefʿūlāt meydana getirmektedir. (Eraslan, 1993: 197)

zāid darb üzerine ziyâde olursa (darbda fazlalık varsa)

f) faslu asli tarîkat-i taktî' bölümünde (D 72[a]) vezin taktiinin kuralları anlatılmaktadır. Buna göre beyit vezinle takti edilir. Harekeler, sükûn, med, teşdîd (şeddeli), işbâ' (hemzenin uzatılması ile ortaya çıkan â) ve tenvin hesaba katılır. Nun harfinin önündeki med harfi vezinde bazen sayılır, bazen sayılmaz. Hatta (yazıya) değil telaffuza bakılır.

2.1.2. Bahirler ve vezinleri bölümünde Arap ve Fars edebiyatında kullanılan on dokuz aruz bahri ile bu bahirlere ait vezinler sâlim ve fer' cüzlerinin adlarıyla birlikte verilmektedir. Halîmî'nin risalesinde yer alan aruz bahirleri ve vezinleri şu şekildedir:

faşlu tafşīli baḥri hezec (D 72[b])

hezec-i müsemmen-i sālim: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i müsebbaġ: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlān

hezec-i müsemmen-i maḳbūż: mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec-i müsemmen-i maḳbūz u müẕālü ʾl-maḳbūż: mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilān

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü sālim: mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü müsebbaġ: mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlān

hezec-i müsemmen-i mekfūfuʾṣ-ṣadr veʾl-ḥaşvuʾs-sānī: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i mekfūf u maḥẕūf: mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u ṣaḥīḥuʾl-eczā: mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u müsebbaġ: mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlān

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr: mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl

hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf: mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

hezec-i müsemmen-i eşter: fāʿilün mefāʿīlün fāʿilün mefāʿīlün

hezec-i müsemmen-i eşter ü müsebbaġ: fāʿilün mefāʿīlün fāʿilün mefāʿīlān

hezec-i müsemmen-i maḥẕūf: mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün

hezec-i müsemmen-i maḥẕūf u maḳṣūr: mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün mefāʿīl

hezec-i müsemmen-i maḳbūż u mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl

hezec-i müseddes-i sālim: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

hezec-i müseddes-i müsebbaġ: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlān

hezec-i müseddes-i maḳṣūr: mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīl

hezec-i müseddes-i maḥẕūf: mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

hezec-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl

hezec-i müseddes-i mekfūf u maḥẕūf: mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż: mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün

hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż u maḳṣūr: mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīl

hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż u maḥẕūf: mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter: mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün

hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter ü maḳṣūr: mefʿūlün fāʿilün mefāʿīl

hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter ü maḥẕūf: mefʿūlün fāʿilün feʿūlün

hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü sālim: mefāʿīlün mefāʿīlün

hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü mefāʿīl

hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü mekfūf u maḥẕūf: mefāʿīlü feʿūlün

hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü aḫreb: mefʿūlü mefāʿīlün

hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü aḫrem: mefʿūlün mefāʿīlün

ẕikru evzāni rubāʿiyyāti fārisī (D 75ᵇ)

şecere-yi aḫreb

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlün faʿ

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü feʿūl

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿilün feʿūl

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿilün feʿal

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün faʿ

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün fāʿ

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün feʿal

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün feʿūl

mefʿūlü fāʿilün mefāʿīlün fāʿ

mefʿūlü fāʿilün mefāʿīlün faʿ

mefʿūlü fāʿilün mefʿūlün faʿ

mefʿūlü fāʿilün mefʿūlün fāʿ

mefʿūlü fāʿilün mefʿūlü feʿal

mefʿūlü fāʿilün mefʿūlü feʿūl

mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün faʿ

mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün fāʿ

mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlü feʿūl

mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlü feʿal

şecere-yi aḫrem

mefʿūlün fāʿilün mefʿūlün faʿ

mefʿūlün fāʿilün mefʿūlün fāʿ

mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlü feʿūl

mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlü feʿal

mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün fāʿ

mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün faʿ

mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlün faʿ

mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlün fāʿ

mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlü feʿūl

mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlü feʿal

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿilün feʿal

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿilün feʿūl

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlün fāʿ

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlün faʿ

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlü feʿūl

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlü feʿal

faşlu tafşīli baḥri recez (D 76ᵇ)

recez-i müs̲emmen-i sālim: müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

recez-i müs̲emmen-i müz̲āl: müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilāt

recez-i müs̲emmen-i maḫbūn: mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī: müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī ve müz̲ālüʾl-maṭvī: müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilān

recez-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḳtūʿ: müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḫbūn: müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḫbūn u müz̲ālüʾl-maḫbūn: müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

recez-i müs̲emmen-i maḫbūn u maṭvī: mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḫbūnuʾl-ḥaşvuʾs̲-s̲ānī: müfteʿilün müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvīyuʾl-cüzʾīni ʾl-evvelīn ve maḫbūnuʾl-cüzʾīniʾl-āḫirīn: müfteʿilün müfteʿilün mefāʿilün mefāʿilün

recez-i müs̲emmen-i maḫbūnuʾl-eczāīniʾl-evvelīn ve maṭvīyiʾl-cüzʾīniʾl-āḫirīn: mefāʿilün mefāʿilün müfteʿilün müfteʿilün

recez-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḫbūn u maḳṭūʿ: müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefʿūlün

recez-i müs̲emmen-i mekfūf u maḳṭūʿ: müstefʿilü müstefʿilü müstefʿilü mefʿūlün

recez-i müs̲emmen-i mekbūl: müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

recez-i müs̲emmen-i mekbūl ü müsebbaʿuʾl-mekbūl: müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

recez-i murabbaʿ-ı meşṭūr: müstefʿilün müstefʿilün

recez-i menhūk: müstefʿilün

faṣlu tafṣīli baḥri remel (D 78[a])

remel-i müs̲emmen-i sālim: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün

remel-i müseddes-i sālim:: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün

remel-i murabbaʿ-ı sālim: fāʿilātün fāʿilātün

remel-i müs̲emmen-i müsebbaġ: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿiliyyān

remel-i müseddes-i müsebbaġ: fāʿilātün fāʿilātün fāʿiliyyān

remel-i murabbaʿ-ı müsebbaġ: fāʿilātün fāʿiliyyān

remel-i müs̲emmen-i maḳṣūr: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān

remel-i müseddes-i maḳṣūr: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān

remel-i murabbaʿ-ı maḳṣūr: fāʿilātün fāʿilān

remel-i müs̲emmen-i maḥz̲ūf: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel-i müseddes-i maḥz̲ūf: fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel-i murabbaʿ-ı maḥz̲ūf: fāʿilātün fāʿilün

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilātün

remel-i müseddes-i maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilātün

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn: feʿilātün feʿilātün

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿiliyyān

remel-i müseddes-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿiliyyān

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿiliyyān

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

remel-i müseddes-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilün

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilün

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilān

remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilātün feʿilān

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn: feʿilātün feʿilān

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u ebter: feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

remel-i müseddes-i maḫbūn u ebter: feʿilātün feʿilātün faʿlün

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u ebter: feʿilātün faʿlün

remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlān

remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: feʿilātün feʿilātün faʿlān

remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: feʿilātün faʿlān

remel-i müseddes-i ebter ü meşkūl: faʿlün feʿilātü

remel-i müseddes-i ebter ü meşkūl ü müsebbaġ: faʿlün feʿilātü fāʿiliyyān

remel-i müs̲emmen-i meşkūl: feʿilātü fāʿilātün feʿilātü fāʿilātün

remel-i müs̲emmen-i meşkūl ü müsebbaġ: feʿilātü fāʿilātün feʿilātü fāʿiliyyān

remel-i murabbaʿ-ı mekfūf: fāʿilātü fāʿilātün

evzānu rubāʿiyyāti fārisī (D 81^{b})

şecere-yi ebter

faʿlün feʿilātün fāʿilātün faʿlün

faʿlün feʿilātün fāʿilātün feʿilün

faʿlün feʿilātün fāʿilātün faʿlān

faʿlün feʿilātün fāʿilātün feʿilān

faʿlün feʿilātü fāʿilātün faʿlün

faʿlün feʿilātün faʿlün feʿilān

faʿlün feʿilātün feʿilātün feʿilān

faʿlün feʿilātün feʿilātün faʿlān

faʿlün feʿilātün feʿilātün feʿilün

faʿlün feʿilātün feʿilātün faʿlün

faʿlün feʿilātün mefʿūlün faʿlān

faʿlün feʿilātün mefʿūlün faʿlün

faʿlün mefʿūlün feʿilātün feʿilān

faʿlün mefʿūlün feʿilātün feʿilün

faʿlün mefʿūlün feʿilātün faʿlān

faʿlün mefʿūlün feʿilātün faʿlün

şecere-yi müşaʿʿas̲

mefʿūlün fāʿilātü faʿlün faʿlān

mefʿūlün fāʿilātü faʿlün faʿlün

mefʿūlün fāʿilātü faʿlün feʿilün

mefʿūlün fāʿilātü faʿlün feʿilān

mefʿūlün mefʿūlün faʿlün faʿlün

mefʿūlün mefʿūlün faʿlün faʿlān

mefʿūlün mefʿūlün faʿlün feʿilün

mefʿūlün mefʿūlün faʿlün feʿilān

mefʿūlün faʿlün feʿilātün faʿlün

mefʿūlün faʿlün feʿilātün faʿlān

mefʿūlün faʿlün feʿilātün feʿilün

mefʿūlün faʿlün feʿilātün feʿilān

faṣlu tafṣīli baḥri vāfir (D 82ᵇ)

vāfir-i müs̲emmen-i sālim: müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün

vāfir-i müs̲emmen-i aʿżab: müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün

vāfir-i müs̲emmen-i aʿżab u aḳṣam: müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün

vāfir-i müs̲emmen-i ecemm: fāʿilün müfāʿaletün fāʿilün müfāʿaletün

vāfir-i müs̲emmen-i aʿżab u ecemm: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

vāfir-i müseddes-i sālim: müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün

vāfir-i müseddes-i maḳṭūf: müfāʿaletün müfāʿaletün feʿūlün

vāfir-i müseddes-i maʿṣūb u maḳṭūf: mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

vāfir-i müseddes-i aʿḳas u maʿḳūl u maḳṭūf: mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

vāfir-i müseddes-i aʿżab u ecem: müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

vāfir-i müseddes-i menḳūṣ u maḳṭūf: mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

vāfir-i müseddes-i aḳṣam u maḳṭūf: mefʿūlün müfāʿiletün feʿūlün

vāfir-i müseddes-i ecemm ü maḳṭūf: fāʿilün müfāʿaletün feʿūlün

vāfir-i murabbaʿ-ı sālim: müfāʿaletün müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı aḳṣam: müfāʿaletün mefʿūlün

vāfir-i murabbaʿ-ı maʿṣūbu ʾż-ḍarbu ʾl-ʿarūż: müfāʿaletün mefāʿīlün

vāfir-i murabbaʿ-ı maʿṣūbu ʾṣ-ṣadr: mefāʿīlün mufāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı maḳṭūf: feʿūlün müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı ecemm: fāʿilün müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı maʿḳūl: mefāʿilün müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı aʿżab: müfteʿilün müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı menḳūṣ: mefāʿīlü müfāʿaletün

vāfir-i murabbaʿ-ı aʿḳaṣ: mefʿūlu müfāʿaletün

faṣlu tafṣīli baḥri kāmil (D 84[a])

kāmil-i müs̲emmen-i sālim: mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün

kāmil-i müs̲emmen-i müz̲āl: mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilan

kāmil-i müseddes-i sālim: mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün

kāmil-i müseddes-i maḳṭūʿ: mütefāʿilün mütefāʿilün feʿilātün

kāmil-i müseddes-i eḥḥaz̲: mütefāʿilün mütefāʿilün feʿilün

kāmil-i müseddes-i eḥḥaz̲u ʾl-mużmer: mütefāʿilün mütefāʿilün faʿlün

kāmil-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-mużmer: mütefāʿilün mütefāʿilün mefʿūlün

kāmil-i müseddes-i meczūl: mütefāʿilün mütefāʿilün müfteʿilün

kāmil-i müseddes-i mevḳūṣ: mütefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

kāmil-i müseddes-i mużmer: mütefāʿilün mütefāʿilün müstefʿilün

kāmil-i müs̲emmen-i eḥaz̲z̲ u eḥaz̲z̲u ʾl-mużmer: feʿilün faʿlün feʿilün faʿlün

kāmil-i müs̲emmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müẕālu ʾl-maḳṭūʿ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿiliyyān

kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u eḥaẕẕ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müẕālü ʾl-eḥaẕ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u eḥaẕẕu ʾl-mużmer: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün

kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u musabbaġ-ı aḥẕu ʾl-mużmer: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān

kāmil-i müsemmen-i eḥaẕẕu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ: faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün

kāmil-i müsemmen-i eḥaẕẕu ʾl-mużmer ü mevḳūṣu maḳṭūʿ u müẕālü ʾl-mevḳūf: faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilān

kāmil-i müsemmen-i eḥaẕẕu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müreffelü ʾl-mevḳūṣ: faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilātün

kāmil-i müsemmen-i eḥaẕẕu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müsebbaġ-ı müreffelü ʾl-mużmer: faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿiliyyān

kāmil-i müsemmen-i mużmer ü müreffel: mütefāʿilün müstefʿilün mütefāʿilün mütefāʿilātün

kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-mużmer: mütefāʿilün mütefāʿilün müstefʿilātün

kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-meczūl: mütefāʿilün mütefāʿilün mefāʿilātün

kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-meczūl: mütefāʿilün mütefāʿilün müfteʿilātün

kāmil-i murabbaʿ-ı sālim: mütefāʿilün mütefāʿilün

kāmil-i murabbaʿ-ı mevḳūṣ: mütefāʿilün mefāʿilün

kāmil-i murabbaʿ-ı meczūl: mütefāʿilün müfteʿilün

kāmil-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿu ʾl-mużmer: mütefāʿilün mefʿūlün

kāmil-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿ: mütefāʿilün feʿilātün

faṣlu tafṣīli baḥri teḳārüb (D 86[b])

müteḳārib-i müsemmen-i sālim: feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūlün

müteḳārib-i müseddes-i sālim: feʿūlün feʿūlün feʿūlün

müteḳārib-i murabbaʿ-ı sālim: feʿūlün feʿūlün

müteḳārib-i müsemmen-i müsebbaġ: feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūlān

müteḳārib-i müsemmen-i maḳṣūr: feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

müteḳārib-i müs̲emmen-i maḥẕūf: feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿal

müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem: feʿūlün feʿūlün feʿūlün faʿlün

müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem-i nevʿ-i dīger: faʿlün feʿūlün faʿlün feʿūlün

müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲rem: faʿlü feʿūlün faʿlü feʿūlün

müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u es̲lem: feʿūlün faʿlün feʿūlün faʿlün

müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż: feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿūlün

müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḳṣūr: feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿūl

müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḥẕūf: feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿal

müteḳārib-i müs̲emmen-i ebter: feʿūlün feʿūlün feʿūlün faʿ

müteḳārib-i müseddes-i ebter: feʿūlün feʿūlün faʿ

müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem ü ebter: faʿlün faʿlün faʿlün faʿ

müteḳārib-i maḳbūż u es̲lem-i mürekkeb ez-şānizdeh eczāʾ: feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün

faṣlu tafṣīli baḥri tedārük (D 88[a])

mütedārik-i müs̲emmen-i sālim: fāʿilün fāʿilün fāʿilün fāʿilün

mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūnu ʾl-baʿż: fāʿilün feʿilün fāʿilün feʿilün

mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūnu ʾl-küll: feʿilün feʿilün feʿilün feʿilün

mütedārik-i müs̲emmen-i maḳṭūʿu ʾl-baʿż: fāʿilün faʿlün fāʿilün faʿlün

mütedārik-i müs̲emmen-i maḳṭūʿu ʾl-küll: faʿlün faʿlün faʿlün faʿlün

mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ: feʿilün faʿlün feʿilün faʿlün

mütedārik-i müs̲emmen-i mekbūl: fāʿilü fāʿilün fāʿilü fāʿilün

mütedārik-i müseddes-i sālim: fāʿilün fāʿilün fāʿilün

mütedārik-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-āḫır: fāʿilün fāʿilün faʿlün

mütedārik-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-küll: faʿlün faʿlün faʿlün

mütedārik-i müseddes-i maḫbūn: feʿilün feʿilün feʿilün

mütedārik-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ: feʿilün feʿilün faʿlün

faṣlu tafṣīli baḥri serīʿ (D 89[a])

serīʿ-i müseddes-i sālim: müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maṭvī: müstefʿilün müstefʿilün fāʿilün

serīʿ-i müseddes-i mevḳūfi ʾl-maṭvī: müstefʿilün müstefʿilün fāʿilān

serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maḫbūn: müstefʿilün müstefʿilün feʿūlün

serīʿ-i müseddes-i aṣlem: müstefʿilün müstefʿilün faʿlün

serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maḫbūn: müstefʿilün müstefʿilün feʿilün

serīʿ-i müseddes-i meksūf: müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlün

serīʿ-i müseddes-i mevḳūf: müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlān

serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü meksūf: müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün

serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü meksūfu ʾl-maṭvī: müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü mevḳūf: müfteʿilün müfteʿilün fāʿilān

serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü aṣlem: müfteʿilün müfteʿilün faʿlün

serīʿ-i müseddes-i maṭvī vu meksūfi ʾl-maḫbūl: müfteʿilün müfteʿilün feʿilün

serīʿ-i müseddes-i maḫbūn u meksūfi ʾl-maṭvī: mefāʿilün mefāʿilün fāʿilün

serīʿ-i müseddes-i maḫbūn u mevḳūfi ʾl-maṭvī: mefāʿilün mefāʿilün fāʿilān

serīʿ-i maḳṭūʿ u meksūfi ʾl-maḫbūn: müstefʿilün mefʿūlün feʿūlün

serīʿ-i müseddes-i maḳṭūʿ u mevḳūfi ʾl-maṭvī: mefʿūlün mefʿūlün fāʿilān

faṣlu tafṣīli baḥri muḳteḍab (D 90ᵇ)

muḳteḍab-ı müseddes-i sālim: mefʿūlātu müstefʿilün müstefʿilün

muḳteḍab-ı müsemmen-i maṭvī: fāʿilāt müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün

muḳteḍab-ı müsemmen-i maṭvī vü maḳṭūʿ: fāʿilātü mefʿūlün fāʿilāt mefʿūlün

muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü müzāli ʾl-maṭvī: fāʿilātü müfteʿilān

muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü maḳṭūʿ: fāʿilātü mefʿūlün

muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maḫbūn u maḳṭūʿ: feʿūlātü mefʿūlün

muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maḫbūl: feʿilātü müstefʿilün

muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü sālimi ʿarūż u ḍarb: fāʿilāt müstefʿilün

faṣlu tafṣīli baḥri münseriḥ (D 91ᵃ)

münseriḥ-i müseddes-i sālim: müstefʿilün mefʿūlātü müstefʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maṭvī: müstefʿilün mefʿūlāt müfteʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maṭviyyi ʾl-küll: müfteʿilün fāʿilātü müfteʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u maṭvī: feʿiletün fāʿilātü müfteʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl ü meşkūl: feʿiletün feʿilātü müstefʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u meşkūl: feʿiletün feʿilātü müstefʿilün

münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u meşkūl ü maṭvī: feʿiletün feʿilātü müfteʿilün

münseriḥ-i müseddes-i mekbūl ü maḫbūl ü maḳṭūʿ: feʿūlün feʿilātü mefʿūlü

münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u maṭvī: mefāʿilün feʿūlātü müfteʿilün

münseriḥ-i müseddes-i meşkūl u maḫbūn: mefāʿilü feʿūlātü mefāʿilün

münseriḥ-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿ: müstefʿilün mefʿūlün

münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūf: müstefʿilün mefʿūlān

münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūfu ʾl-maḫbūn: müstefʿilün feūlān

münseriḥ-i murabbaʿ-ı meksūfu ʾl-maḫbūn: müstefʿilün feʿūlün

münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūfu ʾl-maṭvī: müstefʿilün fāʿilān

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūfü ʾl-maṭvī: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maṭvī: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilān

münseriḥ-i müşemmen-i maḫbun u meksūfu ʾl-maṭvī: mefāʿilün fāʿilün mefāʿilün fāʿilün

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūfu ʾl-maṭvī vü meksūf: müfteʿilün fāʿilün mefʿūlün fāʿilün

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü menḥūr: müfteʿilün fāʿilātü müfteʿilün faʿ

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü mecẕūʿ: müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün fāʿ

münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūf u menḥūr: müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlün faʿ

münseriḥ-i müseddes-i maṭvī vü meksūf: müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlün

münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūf: müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlān

münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maṭvī: müfteʿilün fāʿilān

münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maḫbūn: müfteʿilün feʿūlān

münseriḥ-i murabbaʿ-ı mecdūʿ: müstefʿilün fāʿ

münseriḥ-i murabbaʿ-ı menḥūr: müstefʿilün faʿ

faşlu tafşīli baḥri ṭavīl (93[a])

ṭavīl-i müşemmen-i sālim: feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün

ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūżu ʾż-ḍarbu ʾl-ʿarūż: feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿilün

ṭavīl-i müşemmen-i mekfūf u maḳbūż: feʿūlün mefāʿīlü feʿūlün mefāʿilün

ṭavīl-i müşemmen-i mekfūf u maḳbūż: feʿūlün mefāʿīlü feʿūlü mefāʿilün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḳbūż: feʿūlü mefāʿīlün feʿūlü mefāʿilün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḳbūż u mekfūf: feʿūlü mefāʿīlü feʿūlü mefāʿīlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḥẕūf: feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün feʿūlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḥẕūf: feʿūlü mefāʿīlün feʿūlü feʿūlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḳṣūr: feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīl

ṭavīl-i müs̲emmen-i es̲lemi ʾṣ-ṣadri veʾl-ibtidāʾ: faʿlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i es̲lemi ʾṣ-ṣadr u mekfūfi ʾl-ḥaşv: faʿlün mefāʿīlü feʿūlün mefāʿilün

ṭavīl-i müs̲emmen-i es̲remi ʾṣ-ṣadri ve ʾl-ibtidāʾ: faʿlü mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i maḳbūż u aḫrem: feʿūlü mefʿūlün feʿūlü mefʿūlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i ebter: faʿ mefāʿīlün faʿ mefāʿīlün

ṭavīl-i müs̲emmen-i ebter ü maḳbūż: faʿ mefāʿilün faʿ mefāʿilün

faşlu tafṣīli baḥri medīd (D 94[b])

medīd-i mus̲emmen-i sālim: fāʿilātün fāʿilün fāʿilātün fāʿilün

medīd-i müseddes-i sālim: fāʿilātün fāʿilün fāʿilātün

medīd-i müseddes-i maḥẕūf: fāʿilātün fāʿilün fāʿilün

medīd-i müseddes-i maḳṣūr: fāʿilātün fāʿilün fāʿilān

medīd-i müseddes-i eşter: fāʿilātün fāʿilün faʿlün

medīd-i müseddes-i maḫbūn: feʿilātün feʿilün feʿilātün

medīd-i müseddes-i maḥẕūf u maḫbūn: fāʿilātün fāʿilün feʿilün

medīd-i müseddes-i mekfūf: fāʿilātü fāʿilün fāʿilātün

medīd-i müseddes-i meşkūl: feʿilātü fāʿilün fāʿilātün

medīd-i müseddes-i maḫbūnu ʾl-ḥaşv: fāʿilātün feʿilün fāʿilātün

medīd-i murabbaʿ-ı mekfūf: fāʿilātü fāʿilün

medīd-i murabbaʿ-ı mekfūf u müẕāl: fāʿilātü fāʿilān

faşlu tafṣīli baḥri basīṭ (D 95[b])

basīṭ-i müs̲emmen-i sālim: müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün fāʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḫbūn: müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün feʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḳṭūʿ: müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün faʿlün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḫbūnu ʾl-küll: mefāʿilün feʿilün mefāʿilün feʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ: mefāʿilün feʿilün mefāʿilün faʿlün

basīṭ-i müs̲emmen-i maṭvī sālim: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maṭvī vü müẕāl: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilān

basīṭ-i müs̲emmen-i maṭvī vü maḫbūn: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün feʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḫbūl u maṭvī: feʿiletün fāʿilün feʿiletün feʿilün

basīṭ-i müs̲emmen-i maḫbūl u maḳṭūʿ: feʿiletün feʿilün feʿiletün faʿlün

basīṭ-i müs̲emmen-i maṭvī vü aṣlem: müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün faʿ

basīṭ-i müseddes-i sālim: müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün

basīṭ-i müseddes-i maḳṭūʿ: müstefʿilün fāʿilün mefʿūlün

basīṭ-i müseddes-i maṭvī: müstefʿilün fāʿilün müfteʿilün

basīṭ-i müseddes-i maḫbūl: müstefʿilün fāʿilün feʿiletün

basīṭ-i müseddes-i mekbūl: müstefʿilün fāʿilün feʿūlün

basīṭ-i müseddes-i maḳṭūʿ: müstefʿilün fāʿilün mefʿūlün

basīṭ-i müseddes-i müẕāl: müstefʿilün fāʿilün müstefʿilān

basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maṭvī: müstefʿilün fāʿilün mefāʿilān

basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maṭvī: müstefʿilün fāʿilün müfteʿilān

basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maḫbūl: müstefʿilün fāʿilün feʿiletān

faṣlu tafṣīli baḥri ḫafīf (D 97[a])

ḫafīf-i müseddes-i sālim: fāʿilātün müstefʿilün fāʿilātün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn: fāʿilātün mefāʿilün fāʿilātün

ḫafīf-i müseddes-i maḥẕūf: fāʿilātün müstefʿilün fāʿilün

ḫafīf-i müseddes-i meşkūl: fāʿilātün mefāʿilu fāʿilātün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u müşaʿʿa̲s: fāʿilātün mefāʿilün mefʿūlün

ḫafīf-i müseddes-i maḥẕūfu ʾl-maḫbūn: fāʿilātün müstefʿilün feʿilün

ḫafīf-i müseddes-i ebter: fāʿilātün müstefʿilün faʿlün

ḫafīf-i müseddes-i mekfūf: fāʿilātün müstefʿilü fāʿilātün

ḫafīf-i müseddes-i meşkūl ü müşaʿʿa̲s: feʿilātü müstefʿilün mefʿūlün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u müşaʿʿa̲s: feʿilātün mefāʿilün mefʿūlün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūnu ʾl-küll: feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn: feʿilātün mefāʿilün feʿilün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḳsūru ʾl-maḫbūn: feʿilātün mefāʿilün feʿilān

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u ebter: fāʿilātün mefāʿilün faʿlün

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: feʿilātün mefāʿilün faʿlān

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u mecḥūf: fāʿilātün mefāʿilün faʿ

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-mecḥūf: fāʿilātün mefāʿilün fāʿ

ḫafīf-i murabbaʿ-ı sālim: fāʿilātün müstefʿilün

ḫafīf-i murabbaʿ-ı mekbūl: fāʿilātün feʿūlün

ḫafīf-i murabbaʿ-ı maḫbūl: fāʿilātün mefāʿilün

ḫafīf-i murabbaʿ-ı müẕālü ʾl-maḫbūn: fāʿilātün mefāʿilān

ḫafīf-i murabbaʿ-ı maḫbūl: fāʿilātün feʿiletün

ḫafīf-i murabbaʿ-ı maṭvī ve müṣaʿʿaṣ: fāʿilātü mefʿūlün

ḫafīf-i murabbaʿ-ı maḫbūn u müṣaʿʿaṣ: feʿilātün mefʿūlün

ḫafīf-i müṣemmen-i maḫbūn: feʿilātün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün

faṣlu tafṣīli baḥri mücteṣ (D 99[a])

müctesṣ-i müseddes-i sālim: müstefʿilün fāʿilātün fāʿilātün

müctesṣ-i murabbaʿ-ı meczū: müstefʿilün fāʿilātün

müctesṣ-i murabbaʿ-ı meczū ve maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün

müctesṣ-i murabbaʿ-ı meczū ve mekfūf: müstefʿilu fāʿilātün

müctesṣ-i murabbaʿ-ı meczū ve meşkūl: mefāʿilü fāʿilātün

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūl: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūn u ebter: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān

müctesṣ-i müṣemmen-i maḫbūn u muṣaʿʿaṣ u mecḥūf: mefāʿilün mefʿūlün mefāʿilün faʿ

faṣlu tafṣīli baḥri mużāriʿ (D 100[a])

mużāriʿ-i müseddes-i sālim: mefāʿīlün fāʿilātün mefāʿīlün

mużāriʿ-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīl

mużāriʿ-i müseddes-i mekfūf u maḥẕūf: mefāʿīlü fāʿilātü feʿūlün

mużāriʿ-i müseddes-i aḫreb ü mekfūf: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlün

mużāriʿ-i müseddes-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīl

mużāriʿ-i müseddes-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf: mefʿūlü fāʿilātü feʿūlün

mużāriʿ-i müsemmen-i aḫreb: mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

mużāriʿ-i müsemmen-i aḫreb ü maḥẕūf: mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilün

mużāriʿ-i musemmen-i aḫreb ü mekfūf: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilātün

mużāriʿ-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u müsebbaġ: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿiliyyān

mużāriʿ-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān

mużāriʿ-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf: mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūẕ u maḫbūn u müsebbaġ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿiliyyān

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u ebter: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün

mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ: mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān

mużāriʿ-i müsemmen-i mekfūf u maḥẕūf: mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

mużāriʿ-i müsemmen ü mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān

faṣlu tafṣīli baḥri ġarīb (D 101[b])

ġarīb-i müseddes-i sālim: fāʿilātün fāʿilātün müstefʿilün

ġarīb-i müseddes-i maḫbūn: feʿilātün feʿilātün mefāʿilün

faṣlu tafṣīli baḥri ḳarīb (D 101[b])

ḳarīb-i müseddes-i sālim: mefāʿīlün mefāʿīlün fāʿilātün

ḳarīb-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr: mefāʿīlü mefāʿīlü fāʿilān

ḳarīb-i müseddes-i aḫreb: mefʿūlü mefāʿīlün fāʿilātün

ḳarīb-i müeddes-i aḫreb ü mekfūf: mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilātün

ḳarīb-i müseddes-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr: mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilān

ḳarīb-i müseddes-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf: mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilün

faṣlu tafṣīli baḥri müşākil (D 102[a])

müşākil-i müseddes-i sālim: fāʿilātün mefāʿīlün mefāʿīlün

müşākil-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr: fāʿilātü mefāʿīlü mefāʿīl

müşākil-i müseddes-i mekfūf u maḥẕūf: fāʿilātü mefāʿīlü feʿūlün

müşākil-i murabbaʿ-ı mekfūf u maḳṣūr: fāʿilātü mefāʿīl

müşākil-i murabbaʿ-ı mekfūf u maḥẕūf: fāʿilātü feʿūlün

müşākil-i müsemmen-i mekfūf u maḳṣūr: fāʿilātü mefāʿīl fāʿilātü mefāʿīl

müşākil-i müsemmen-i mekfūf u maḥẕūf: fāʿilātü feʿūlün fāʿilātü feʿūlün

Bugün akademik çalışmalara konu olan manzum metinlerin vezni baş tarafına yazılmakta, açık ve kapalı hecelerini gösteren artı, nokta veya eksi gibi işaretler de veznin hemen altında verilmektedir. Vezinlerin yazma eserlerde olduğu gibi sâlim ve fer' cüzlerinin adı ile birlikte yazılması daha doğru bir tercih olabilir. Bu yolu tercih edecek araştırmacılara kolaylık olması maksadıyla önce bahirlere ait vezinleri, sonra da cüzlerinin adlarını aşağıdaki tabloda vermeyi uygun görüyoruz:

baḥr-i hezec
fāʿilün mefāʿīlün fāʿilün mefāʿīlān: hezec-i müsemmen-i eşter ü müsebbaġ
fāʿilün mefāʿīlün fāʿilün mefāʿīlün: hezec-i müsemmen-i eşter
mefāʿīlü feʿūlün: hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü mekfūf u maḥẕūf
mefāʿīlü mefāʿīl: hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün: hezec-i müseddes-i mekfūf u maḥẕūf
mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl: hezec-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün: hezec-i müsemmen-i mekfūf u maḥẕūf
mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl: hezec-i müsemmen-i maḳbūż u mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlün: hezec-i müsemmen-i mekfūf u maḳṣūr mefāʿīlü
mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün: hezec-i müsemmen-i maḥẕūf
mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün mefāʿīl: hezec-i müsemmen-i maḥẕūf u maḳṣūr
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün: hezec-i müseddes-i maḥẕūf
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīl: hezec-i müseddes-i maḳṣūr
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlān: hezec-i müseddes-i müsebbaġ
mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilān: hezec-i müsemmen-i maḳbūz u müẕālü ʾl-maḳbūż
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlān: hezec-i müsemmen-i müsebbaġ
mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün: hezec-i müsemmen-i maḳbūż
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün: hezec-i müsemmen-i mekfūfuʾṣ-ṣadr veʾl-ḥaşvuʾṣ-ṣānī
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün: hezec-i müsemmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün: hezec-i müseddes-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün: hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü sālim
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün: hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīl: hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlān: hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u müsebbaġ
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü mefāʿīlün: hezec-i müsemmen-i aḫreb ü mekfūf u ṣaḥīḥuʾl-eczā

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün: hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīl: hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż u maḳṣūr
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün: hezec-i müseddes-i aḫreb ü maḳbūż
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlān: hezec-i müşemmen-i aḫreb ü müsebbaġ
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün: hezec-i müşemmen-i aḫreb ü sālim
mefʿūlü mefāʿīlün: hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü aḫreb
mefʿūlün fāʿilün feʿūlün: hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter ü maḥẕūf
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīl: hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter ü maḳṣūr
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün: hezec-i müseddes-i aḫrem ü eşter
mefʿūlün mefāʿīlün: hezec-i murabbaʿ-ı meczū vü aḫrem

evzān-ı rubāʿiyyāt-ı fārisī

şecere-yi aḫreb

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlün faʿ
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü feʿūl
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿilün feʿūl
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿilün feʿal
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün faʿ
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün fāʿ
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün feʿal
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlün feʿūl
mefʿūlü fāʿilün mefāʿīlün fāʿ
mefʿūlü fāʿilün mefāʿīlün faʿ
mefʿūlü fāʿilün mefʿūlün faʿ
mefʿūlü fāʿilün mefʿūlün fāʿ
mefʿūlü fāʿilün mefʿūlü feʿal
mefʿūlü fāʿilün mefʿūlü feʿūl
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün faʿ
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün fāʿ
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlü feʿūl
mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlü feʿal

şecere-yi aḫrem

mefʿūlün fāʿilün mefʿūlün faʿ
mefʿūlün fāʿilün mefʿūlün fāʿ
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlü feʿūl
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlü feʿal
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün fāʿ
mefʿūlün fāʿilün mefāʿīlün faʿ
mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlün faʿ
mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlün fāʿ
mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlü feʿūl
mefʿūlün mefʿūlün mefʿūlü feʿal
mefʿūlün mefʿūlü mefāʿilün feʿal
mefʿūlün mefʿūlü mefāʿilün feʿūl
mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlün fāʿ
mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlün faʿ
mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlü feʿūl

mefʿūlün mefʿūlü mefāʿīlü feʿal

şecere-yi ebter

faʿlün feʿilātün fāʿilātün faʿlün
faʿlün feʿilātün fāʿilātün feʿilün
faʿlün feʿilātün fāʿilātün faʿlān
faʿlün feʿilātün fāʿilātün feʿilān
faʿlün feʿilātü fāʿilātün faʿlün
faʿlün feʿilātün faʿlün feʿilān
faʿlün feʿilātün feʿilātün feʿilān
faʿlün feʿilātün feʿilātün faʿlān
faʿlün feʿilātün feʿilātün feʿilün
faʿlün feʿilātün feʿilātün faʿlün
faʿlün feʿilātün mefʿūlün faʿlān
faʿlün feʿilātün mefʿūlün faʿlün
faʿlün mefʿūlün feʿilātün feʿilān
faʿlün mefʿūlün feʿilātün feʿilün
faʿlün mefʿūlün feʿilātün faʿlān
faʿlün mefʿūlün feʿilātün faʿlün

şecere-yi müşaʿʿaş

mefʿūlün fāʿilātü faʿlün faʿlān
mefʿūlün fāʿilātü faʿlün faʿlün
mefʿūlün fāʿilātü faʿlün feʿilün
mefʿūlün fāʿilātü faʿlün feʿilān
mefʿūlün mefʿūlün faʿlün faʿlün
mefʿūlün mefʿūlün faʿlün faʿlān
mefʿūlün mefʿūlün faʿlün feʿilün
mefʿūlün mefʿūlün faʿlün feʿilān
mefʿūlün faʿlün feʿilātün faʿlün
mefʿūlün faʿlün feʿilātün faʿlān
mefʿūlün faʿlün feʿilātün feʿilün
mefʿūlün faʿlün feʿilātün feʿilān

baḥr-i recez

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün: recez-i müsemmen-i maḫbūn

mefāʿilün mefāʿilün müfteʿilün müfteʿilün: recez-i müsemmen-i maḫbūnuʾl-eczāīniʾl-evvelīn ve maṭvīyiʾl-cüzʾīniʾl-āḫirīn

mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün: recez-i müsemmen-i maḫbūn u maṭvī

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün: recez-i müsemmen-i maṭvī vü maḫbūn

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün: recez-i müsemmen-i maṭvī vü maḫbūn u müẕālüʾl-maḫbūn

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefʿūlün: recez-i müsemmen-i maṭvī vü maḫbūn u maḳṭūʿ

müfteʿilün müfteʿilün mefāʿilün mefāʿilün: recez-i müsemmen-i maṭvīyuʾl-cüzʾīni ʾl-evvelīn ve maḫbūnuʾl-cüzʾīniʾl-āḫirīn

müfteʿilün müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün: recez-i müsemmen-i maṭvī vü maḫbūnuʾl-ḥaşvuʾs-sānī

müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün: recez-i müsemmen-i maṭvī vü maḳtūʿ

müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilān: recez-i müsemmen-i maṭvī ve müẕālüʾl-maṭvī

müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün: recez-i müsemmen-i maṭvī

müstefʿilü müstefʿilü müstefʿilü mefʿūlün: recez-i müsemmen-i mekfūf u maḳṭūʿ

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün: recez-i müsemmen-i mekbūl

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün: recez-i müsemmen-i mekbūl ü müsebbaʿuʾl-mekbūl

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilāt: recez-i müs̲emmen-i müz̲āl
müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün: recez-i müs̲emmen-i sālim
müstefʿilün müstefʿilün: recez-i murabbaʿ-ı meşṭūr
müstefʿilün: recez-i menhūk

baḥr-i remel

fāʿilātü fāʿilātün: remel-i murabbaʿ-ı mekfūf
fāʿilātün fāʿilān: remel-i murabbaʿ-ı maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān: remel-i müseddes-i maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān: remel-i müs̲emmen-i maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün: remel-i müs̲emmen-i sālim
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿiliyyān: remel-i müs̲emmen-i müsebbaġ
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün: remel-i müs̲emmen-i maḥz̲ūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün: remel-i müseddes-i sālim
fāʿilātün fāʿilātün fāʿiliyyān: remel-i müseddes-i müsebbaġ
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün: remel-i müseddes-i maḥz̲ūf
fāʿilātün fāʿilātün: remel-i murabbaʿ-ı sālim
fāʿilātün fāʿiliyyān: remel-i murabbaʿ-ı müsebbaġ
fāʿilātün fāʿilün: remel-i murabbaʿ-ı maḥz̲ūf
faʿlün feʿilātü fāʿiliyyān: remel-i müseddes-i ebter ü meşkūl ü müsebbaġ
faʿlün feʿilātü: remel-i müseddes-i ebter ü meşkūl
feʿilātü fāʿilātün feʿilātü fāʿilātün: remel-i müs̲emmen-i meşkūl
feʿilātü fāʿilātün feʿilātü fāʿiliyyān: remel-i müs̲emmen-i meşkūl ü müsebbaġ
feʿilātün faʿlān: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
feʿilātün faʿlün: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u ebter
feʿilātün feʿilān: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün faʿlān: remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün faʿlün: remel-i müseddes-i maḫbūn u ebter
feʿilātün feʿilātün feʿilān: remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlān: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilān: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilātün: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿiliyyān: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḫz̲ūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün: remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u ebter
feʿilātün feʿilātün feʿilātün: remel-i müseddes-i maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿiliyyān: remel-i müseddes-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilün: remel-i müseddes-i maḫbūn u maḫz̲ūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn
feʿilātün feʿiliyyān: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilün: remel-i murabbaʿ-ı maḫbūn u maḫz̲ūfu ʾl-maḫbūn

baḥr-i vāfir

fāʿilün müfāʿaletün fāʿilün müfāʿaletün: vāfir-i müs̲emmen-i ecemm
fāʿilün müfāʿaletün feʿūlün: vāfir-i müseddes-i ecemm ü maḳṭūf
fāʿilün müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı ecemm
feʿūlün müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı maḳṭūf
mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün: vāfir-i müseddes-i menḳūṣ u maḳṭūf
mefāʿīlü müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı menḳūṣ

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün: vāfir-i müseddes-i maʿṣūb u maḳṭūf

mefāʿīlün mufāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı maʿṣūbu ʾṣ-ṣadr

mefāʿilün müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı maʿḳūl

mefʿūlu müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı aʿḳaṣ

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün: vāfir-i müseddes-i aʿḳas u maʿḳūl u maḳṭūf

mefʿūlün müfāʿiletün feʿūlün: vāfir-i müseddes-i aḳṣam u maḳṭūf

müfāʿaletün mefāʿīlün: vāfir-i murabbaʿ-ı maʿṣūbu ʾż-ḍarbu ʾl-ʿarūż

müfāʿaletün mefʿūlün: vāfir-i murabbaʿ-ı aḳṣam

müfāʿaletün müfāʿaletün feʿūlün: vāfir-i müseddes-i maḳṭūf

müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün: vāfir-i müsemmen-i sālim

müfāʿaletün müfāʿaletün müfāʿaletün: vāfir-i müseddes-i sālim

müfāʿaletün müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı sālim

müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün: vāfır-i müsemmen-i aʿżab u ecemm

müfteʿilün müfāʿaletün: vāfir-i murabbaʿ-ı aʿżab

müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün: vāfir-i müseddes-i aʿżab u ecem

müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün: vāfir-i müsemmen-i aʿżab u aḳṣam

müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün müfteʿilün: vāfır-i müsemmen-i aʿżab

baḥr-i kāmil

faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilān: kāmil-i müsemmen-i eḥazzu ʾl-mużmer ü mevḳūṣu maḳṭūʿ u müẕālü ʾl-mevḳūf

faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilātün: kāmil-i müsemmen-i eḥazzu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müreffelü ʾl-mevḳūṣ

faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿiliyyān: kāmil-i müsemmen-i eḥazzu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müsebbaġ-ı müreffelü ʾl-mużmer

faʿlün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün: kāmil-i müsemmen-i eḥazzu ʾl-mużmer ü mevḳūṣ u maḳṭūʿ

feʿilün faʿlün feʿilün faʿlün: kāmil-i müsemmen-i eḥazz u eḥazzu ʾl-mużmer

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u musabbaġ-ı aḥẕu ʾl-mużmer

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u eḥazzu ʾl-mużmer

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müẕālü ʾl-eḥaz

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿiliyyān: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u müẕālu ʾl-maḳṭūʿ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün: kāmil-i müsemmen-i mevḳūṣ u maḳṭūʿ u eḥazz

mütefāʿilün feʿilātün: kāmil-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿ

mütefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün: kāmil-i müseddes-i mevḳūṣ

mütefāʿilün mefāʿilün: kāmil-i murabbaʿ-ı mevḳūṣ

mütefāʿilün mefʿūlün: kāmil-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿu ʾl-mużmer

mütefāʿilün müfteʿilün: kāmil-i murabbaʿ-ı meczūl

mütefāʿilün müstefʿilün mütefāʿilün mütefāʿilātün: kāmil-i müsemmen-i mużmer ü müreffel

mütefāʿilün mütefāʿilün faʿlün: kāmil-i müseddes-i eḥḥaẕu ʾl-mużmer

mütefāʿilün mütefāʿilün feʿilātün: kāmil-i müseddes-i maḳṭūʿ

mütefāʿilün mütefāʿilün feʿilün: kāmil-i müseddes-i eḥḥaz

mütefāʿilün mütefāʿilün mefāʿilātün: kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-meczūl

mütefāʿilün mütefāʿilün mefʿūlün: kāmil-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-mużmer

mütefāʿilün mütefāʿilün müfteʿilātün: kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-meczūl

mütefāʿilün mütefāʿilün müfteʿilün: kāmil-i müseddes-i meczūl

mütefāʿilün mütefāʿilün müstefʿilātün: kāmil-i müseddes-i müreffelü ʾl-mużmer

mütefāʿilün mütefāʿilün müstefʿilün: kāmil-i müseddes-i mużmer

mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilan: kāmil-i müsemmen-i müẕāl

mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün: kāmil-i müs̲emmen-i sālim
mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün: kāmil-i müseddes-i sālim
mütefāʿilün mütefāʿilün: kāmil-i murabbaʿ-ı sālim

baḥr-i müteḳārib

faʿlü feʿūlün faʿlü feʿūlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲rem
faʿlün faʿlün faʿlün faʿ: müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem ü ebter
faʿlün feʿūlün faʿlün feʿūlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem-i nevʿ-i dīger
feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün feʿūl faʿlün: müteḳārib-i maḳbūż u es̲lem-i mürekkeb ez-şānizdeh eczāʾ
feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿal: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḥẕūf
feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿūl: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḳṣūr
feʿūlü feʿūlü feʿūlü feʿūlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż
feʿūlün faʿlün feʿūlün faʿlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳbūż u es̲lem
feʿūlün feʿūlün faʿ: müteḳārib-i müseddes-i ebter
feʿūlün feʿūlün feʿūlün faʿ: müteḳārib-i müs̲emmen-i ebter
feʿūlün feʿūlün feʿūlün faʿlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i es̲lem
feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿal: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḥẕūf
feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl: müteḳārib-i müs̲emmen-i maḳṣūr
feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūlān: müteḳārib-i müs̲emmen-i müsebbaġ
feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūlün: müteḳārib-i müs̲emmen-i sālim
feʿūlün feʿūlün feʿūlün: müteḳārib-i müseddes-i sālim
feʿūlün feʿūlün: müteḳārib-i murabbaʿ-ı sālim

baḥri mütedārik

fāʿilü fāʿilün fāʿilü fāʿilün: mütedārik-i müs̲emmen-i mekbūl
fāʿilün fāʿilün fāʿilün fāʿilün: mütedārik-i müs̲emmen-i sālim
fāʿilün fāʿilün fāʿilün: mütedārik-i müseddes-i sālim
fāʿilün fāʿilün faʿlün: mütedārik-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-āḫır
fāʿilün faʿlün fāʿilün faʿlün: mütedārik-i müs̲emmen-i maḳṭūʿu ʾl-baʿż
fāʿilün feʿilün fāʿilün feʿilün: mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūnu ʾl-baʿż
faʿlün faʿlün faʿlün faʿlün: mütedārik-i müs̲emmen-i maḳṭūʿu ʾl-küll
faʿlün faʿlün faʿlün: mütedārik-i müseddes-i maḳṭūʿu ʾl-küll
feʿilün faʿlün feʿilün faʿlün: mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilün feʿilün faʿlün: mütedārik-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilün feʿilün feʿilün feʿilün: mütedārik-i müs̲emmen-i maḫbūnu ʾl-küll
feʿilün feʿilün feʿilün: mütedārik-i müseddes-i maḫbūn

baḥr-i serīʿ

mefāʿilün mefāʿilün fāʿilān: serīʿ-i müseddes-i maḫbūn u mevḳūfi ʾl-maṭvī
mefāʿilün mefāʿilün fāʿilün: serīʿ-i müseddes-i maḫbūn u meksūfi ʾl-maṭvī
mefʿūlün mefʿūlün fāʿilān: serīʿ-i müseddes-i maḳṭūʿ u mevḳūfi ʾl-maṭvī
müfteʿilün müfteʿilün fāʿilān: serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü mevḳūf
müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün: serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü meksūfu ʾl-maṭvī
müfteʿilün müfteʿilün faʿlün: serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü aṣlem
müfteʿilün müfteʿilün feʿilün: serīʿ-i müseddes-i maṭvī vu meksūfi ʾl-maḫbūl
müfteʿilün müfteʿilün mefʿūlün: serīʿ-i müseddes-i maṭvī vü meksūf
müstefʿilün mefʿūlün feʿūlün: serīʿ-i maḳṭūʿ u meksūfi ʾl-maḫbūn
müstefʿilün müstefʿilün fāʿilān: serīʿ-i müseddes-i mevḳūfi ʾl-maṭvī
müstefʿilün müstefʿilün fāʿilün: serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maṭvī
müstefʿilün müstefʿilün faʿlün: serīʿ-i müseddes-i aṣlem

müstefʿilün müstefʿilün feʿilün: serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maḫbūn
müstefʿilün müstefʿilün feʿūlün: serīʿ-i müseddes-i meksūfi ʾl-maḫbūn
müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlān: serīʿ-i müseddes-i mevḳūf
müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlün: serīʿ-i müseddes-i meksūf
müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün: serīʿ-i müseddes-i sālim

baḥr-i muḳteḍab

fāʿilāt müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün: muḳteḍab-ı müşemmen-i maṭvī
fāʿilāt müstefʿilün: muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü sālimi ʿarūż u ḍarb
fāʿilātü mefʿūlün fāʿilāt mefʿūlün: muḳteḍab-ı müşemmen-i maṭvī vü maḳṭūʿ
fāʿilātü mefʿūlün: muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü maḳṭūʿ
fāʿilātü müfteʿilān: muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maṭvī vü müẕāli ʾl-maṭvī
feʿilātü müstefʿilün: muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maḫbūl
feʿūlātü mefʿūlün: muḳteḍab-ı murabbaʿ-ı meczū vü maḫbūn u maḳṭūʿ
mefʿūlātu müstefʿilün müstefʿilün: muḳteḍab-ı müseddes-i sālim

baḥr-i münseriḥ

feʿiletün fāʿilātü müfteʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u maṭvī
feʿiletün feʿilātü müfteʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u meşkūl ü maṭvī
feʿiletün feʿilātü müstefʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u meşkūl
feʿiletün feʿilātü müstefʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl ü meşkūl
feʿūlün feʿilātü mefʿūlü: münseriḥ-i müseddes-i mekbūl ü maḫbūl ü maḳṭūʿ
mefāʿilü feʿūlātü mefāʿilün: münseriḥ-i müseddes-i meşkūl u maḫbūn
mefāʿilün fāʿilün mefāʿilün fāʿilün: münseriḥ-i müşemmen-i maḫbun u meksūfu ʾl-maṭvī
mefāʿilün feʿūlātü müfteʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maḫbūl u maṭvī
müfteʿilün fāʿilān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maṭvī
müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūf
müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlün faʿ: münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūf u menḥūr
müfteʿilün fāʿilāt mefʿūlün: münseriḥ-i müseddes-i maṭvī vü meksūf
müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün fāʿ: münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meczūʿ
müfteʿilün fāʿilātü müfteʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maṭviyyi ʾl-küll
müfteʿilün fāʿilün mefʿūlün fāʿilün: münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūfu ʾl-maṭvī vü meksūf
müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilān: münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maṭvī
müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün: münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü meksūfü ʾl-maṭvī
müfteʿilün feʿūlān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı maṭvī vü mevḳūfu ʾl-maḫbūn
münseriḥ-i müşemmen-i maṭvī vü menḥūr müfteʿilün fāʿilātü müfteʿilün faʿ
müstefʿilün fāʿ: münseriḥ-i murabbaʿ-ı mecdūʿ
müstefʿilün faʿ: münseriḥ-i murabbaʿ-ı menḥūr
müstefʿilün fāʿilān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūfu ʾl-maṭvī
müstefʿilün feūlān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūfu ʾl-maḫbūn
müstefʿilün feʿūlün: münseriḥ-i murabbaʿ-ı meksūfu ʾl-maḫbūn
müstefʿilün mefʿūlān: münseriḥ-i murabbaʿ-ı mevḳūf
müstefʿilün mefʿūlāt müfteʿilün: münseriḥ-i müseddes-i maṭvī
müstefʿilün mefʿūlātü müstefʿilün: münseriḥ-i müseddes-i sālim
müstefʿilün mefʿūlün: münseriḥ-i murabbaʿ-ı maḳṭūʿ

baḥr-i ṭavīl

faʿ mefāʿīlün faʿ mefāʿīlün: ṭavīl-i müşemmen-i ebter
faʿ mefāʿilün faʿ mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i ebter ü maḳbūż
faʿlü mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün: ṭavīl-i müşemmen-i eşremi ʾṣ-ṣadri ve ʾl-ibtidāʾ

faʿlün mefāʿīlü feʿūlün mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i eşlemi ʾṣ-ṣadr u mekfūfi ʾl-ḥaşv
faʿlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün: ṭavīl-i müşemmen-i eşlemi ʾṣ-ṣadri veʾl-ibtidāʾ
feʿūlü mefāʿīlü feʿūlü mefāʿīlün: ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūż u mekfūf
feʿūlü mefāʿīlün feʿūlü feʿūlün: ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūż u maḥẕūf
feʿūlü mefāʿīlün feʿūlü mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūż
feʿūlü mefʿūlün feʿūlü mefʿūlün: ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūż u aḫrem
feʿūlün mefāʿīlü feʿūlü mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i mekfūf u maḳbūż
feʿūlün mefāʿīlü feʿūlün mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i mekfūf u maḳbūż
feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün feʿūlün: ṭavīl-i müşemmen-i maḥẕūf
feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīl: ṭavīl-i müşemmen-i maḳṣūr
feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿilün: ṭavīl-i müşemmen-i maḳbūżu ʾż-ḍarbu ʾl-ʿarūż
feʿūlün mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün: ṭavīl-i müşemmen-i sālim

baḥr-i medīd

fāʿilātü fāʿilān: medīd-i murabbaʿ-ı mekfūf u müẕāl
fāʿilātü fāʿilün fāʿilātün: medīd-i müseddes-i mekfūf
fāʿilātü fāʿilün: medīd-i murabbaʿ-ı mekfūf
fāʿilātün fāʿilün fāʿilān: medīd-i müseddes-i maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilün fāʿilātün fāʿilün: medīd-i müşemmen-i sālim
fāʿilātün fāʿilün fāʿilātün: medīd-i müseddes-i sālim
fāʿilātün fāʿilün fāʿilün: medīd-i müseddes-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilün faʿlün: medīd-i müseddes-i eşter
fāʿilātün fāʿilün feʿilün: medīd-i müseddes-i maḥẕūf u maḫbūn
fāʿilātün feʿilün fāʿilātün: medīd-i müseddes-i maḫbūnu ʾl-ḥaşv
feʿilātü fāʿilün fāʿilātün: medīd-i müseddes-i meşkūl
feʿilātün feʿilün feʿilātün: medīd-i müseddes-i maḫbūn

baḥri basīṭ

basīṭ-i müşemmen-i maṭvī vü müẕāl müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilān
feʿiletün fāʿilün feʿiletün feʿilün: basīṭ-i müşemmen-i maḫbūl u maṭvī
feʿiletün feʿilün feʿiletün faʿlün: basīṭ-i müşemmen-i maḫbūl u maḳṭūʿ
mefāʿilün feʿilün mefāʿilün faʿlün: basīṭ-i müşemmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
mefāʿilün feʿilün mefāʿilün feʿilün: basīṭ-i müşemmen-i maḫbūnu ʾl-küll
müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün faʿ: basīṭ-i müşemmen-i maṭvī vü aşlem
müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün: basīṭ-i müşemmen-i maṭvī sālim
müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün feʿilün: basīṭ-i müşemmen-i maṭvī vü maḫbūn
müstefʿilün fāʿilün feʿiletān: basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maḫbūl
müstefʿilün fāʿilün feʿiletün: basīṭ-i müseddes-i maḫbūl
müstefʿilün fāʿilün feʿūlün: basīṭ-i müseddes-i mekbūl
müstefʿilün fāʿilün mefāʿilān: basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maṭvī
müstefʿilün fāʿilün mefʿūlün: basīṭ-i müseddes-i maḳṭūʿ
müstefʿilün fāʿilün mefʿūlün: basīṭ-i müseddes-i maḳṭūʿ
müstefʿilün fāʿilün müfteʿilān: basīṭ-i müseddes-i müẕālü ʾl-maṭvī
müstefʿilün fāʿilün müfteʿilün: basīṭ-i müseddes-i maṭvī
müstefʿilün fāʿilün müstefʿilān: basīṭ-i müseddes-i müẕāl
müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün fāʿilün: basīṭ-i müşemmen-i sālim
müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün faʿlün: basīṭ-i müşemmen-i maḳṭūʿ
müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün: basīṭ-i müseddes-i sālim
müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün: feʿilün basīṭ-i müşemmen-i maḫbūn

baḥri ḫafîf
fāʿilātü mefʿūlün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı maṭvī ve müşaʿʿas
fāʿilātün feʿiletün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı maḫbūl
fāʿilātün feʿūlün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı mekbūl
fāʿilātün mefāʿilān: ḫafîf-i murabbaʿ-ı müẕālü ʾl-maḫbūn
fāʿilātün mefāʿilu fāʿilātün: ḫafîf-i müseddes-i meşkūl
fāʿilātün mefāʿilün faʿ: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u mecḥūf
fāʿilātün mefāʿilün fāʿ: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-mecḥūf
fāʿilātün mefāʿilün fāʿilātün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn
fāʿilātün mefāʿilün faʿlün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u ebter
fāʿilātün mefāʿilün mefʿūlün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u müşaʿʿas
fāʿilātün mefāʿilün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı maḫbūl
fāʿilātün müstefʿilü fāʿilātün: ḫafîf-i müseddes-i mekfūf
fāʿilātün müstefʿilün fāʿilātün: ḫafîf-i müseddes-i sālim
fāʿilātün müstefʿilün fāʿilün: ḫafîf-i müseddes-i maḥẕūf
fāʿilātün müstefʿilün faʿlün: ḫafîf-i müseddes-i ebter
fāʿilātün müstefʿilün feʿilün: ḫafîf-i müseddes-i maḥẕūfu ʾl-maḫbūn
fāʿilātün müstefʿilün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı sālim
feʿilātü müstefʿilün mefʿūlün: ḫafîf-i müseddes-i meşkūl ü müşaʿʿas
feʿilātün mefāʿilün faʿlān: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
feʿilātün mefāʿilün feʿilān: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u maḳsūru ʾl-maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün: ḫafîf-i müsemmen-i maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün feʿilātün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūnu ʾl-küll
feʿilātün mefāʿilün feʿilün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün mefʿūlün: ḫafîf-i müseddes-i maḫbūn u müşaʿʿas
feʿilātün mefʿūlün: ḫafîf-i murabbaʿ-ı maḫbūn u müşaʿʿas
baḥr-i müctes
mefāʿilü fāʿilātün: müctess-i murabbaʿ-ı meczū ve meşkūl
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān: müctess-i müsemmen-i maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün: müctess-i müsemmen-i maḫbūn u ebter
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān: müctess-i müsemmen-i maḫbūn u maḳsūru ʾl-maḫbūn
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün: müctess-i müsemmen-i maḫbūl
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün: müctess-i müsemmen-i maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn
mefāʿilün feʿilātün: müctess-i murabbaʿ-ı meczū ve maḫbūn
mefāʿilün mefʿūlün mefāʿilün faʿ: müctess-i müsemmen-i maḫbūn u muşaʿʿas u mecḥūf
müstefʿilu fāʿilātün: müctess-i murabbaʿ-ı meczū ve mekfūf
müstefʿilün fāʿilātün fāʿilātün: müctess-i müseddes-i sālim
müstefʿilün fāʿilātün: müctess-i murabbaʿ-ı meczū
baḥr-i mużāriʿ
mefāʿīlü fāʿilātü feʿūlün: mużāriʿ-i müseddes-i mekfūf u maḥẕūf
mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīl: mużāriʿ-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān: mużāriʿ-i müsemmen ü mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün: mużāriʿ-i müsemmen-i mekfūf u maḥẕūf
mefāʿīlün fāʿilātün mefāʿīlün: mużāriʿ-i müseddes-i sālim
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlān: mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḳṭūʿ
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün faʿlün: mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u ebter
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān: mużāriʿ-i müsemmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḳṣūru ʾl-maḫbūn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün: mużāriʿ-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḫbūn
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿiliyyān: mużāriʿ-i müs̲emmen-i maḳbūz̲ u maḫbūn u müsebbaġ
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün: mużāriʿ-i müs̲emmen-i maḳbūż u maḫbūn u maḥẕ̲ūfu ʾl-maḫbūn
mefʿūlü fāʿilātü feʿūlün: mużāriʿ-i müseddes-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḥẕ̲ūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīl: mużāriʿ-i müseddes-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḳṣūr
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān: mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḳṣūr
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilātün: mużāriʿ-i mus̲emmen-i aḫ̲reb ü mekfūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿiliyyān: mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫ̲reb ü mekfūf u müsebbaġ
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlün: mużāriʿ-i müseddes-i aḫ̲reb ü mekfūf
mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün: mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫ̲reb
mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilün: mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫ̲reb ü maḥẕ̲ūf
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḥẕ̲ūf mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
baḥri ġarīb
fāʿilātün fāʿilātün müstefʿilün: ġarīb-i müseddes-i sālim
feʿilātün feʿilātün mefāʿilün: ġarīb-i müseddes-i maḫbūn
baḥri ḳarīb
mefāʿīlü mefāʿīlü fāʿilān: ḳarīb-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr
mefāʿīlün mefāʿīlün fāʿilātün: ḳarīb-i müseddes-i sālim
mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilān: ḳarīb-i müseddes-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḳṣūr
mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilātün: ḳarīb-i müeddes-i aḫ̲reb ü mekfūf
mefʿūlü mefāʿīlü fāʿilün: ḳarīb-i müseddes-i aḫ̲reb ü mekfūf u maḥẕ̲ūf
mefʿūlü mefāʿīlün fāʿilātün: ḳarīb-i müseddes-i aḫ̲reb
baḥr-i müşākil
fāʿilātü feʿūlün fāʿilātü feʿūlün: müşākil-i müs̲emmen-i mekfūf u maḥẕ̲ūf
fāʿilātü feʿūlün: müşākil-i murabbaʿ-ı mekfūf u maḥẕ̲ūf
fāʿilātü mefāʿīl fāʿilātü mefāʿīl: müşākil-i müs̲emmen-i mekfūf u maḳṣūr
fāʿilātü mefāʿīl: müşākil-i murabbaʿ-ı mekfūf u maḳṣūr
fāʿilātü mefāʿīlü feʿūlün: müşākil-i müseddes-i mekfūf u maḥẕ̲ūf
fāʿilātü mefāʿīlü mefāʿīl: müşākil-i müseddes-i mekfūf u maḳṣūr
fāʿilātün mefāʿīlün mefāʿīlün: müşākil-i müseddes-i sālim

Sonuç

Halîmî'nin manzum aruz risalesi, aynı konuyu ele alan daha önce yazılmış eserlerin usulüne uygun olarak beyitler ve kıt'alar hâlinde düzenlenmiştir. Aruzla ilgili genel bilgilerin ve kavramların açıklandığı Mukaddime kısmı beyitlerden, vezinlerin sıralandığı kısım ise kıt'alardan oluşmuştur. Kıt'alar Türkçe veya mülemma (Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça, Arapça-Farsça) mısralardan oluşmuş, ele alınan vezin kıt'anın çoğunlukla üçüncü mısraında zikredilmiştir. Risâlenin, Sultan II. Bayezid'in isteği üzerine kaleme alındığını tahmin ediyoruz. Halîmî eserine bir ad vermemiştir, risalenin telif tarihi de belli değildir. Risalede Arap ve Fars edebiyatlarında kullanılan on dokuz bahir ve bu bahirlere ait vezinler sıralanmıştır. Şüphesiz bunların büyük kısmı Türk şiirinde kullanılmamaktadır. Halîmî'nin risalesi aruz terimleri ve vezinleri hakkında kapsayıcı bilgiler ihtiva eden bir kaynak eser görünümündedir.

Kaynaklar

Çetin, N. M. (1991). Aruz. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 3, 424-437.

Duru, N. (2011). Lütfullah Halîmî b. Ebî Yûsuf'un Bahru'l-Garâyib Adlı Eserinde Muamma Bahsi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 25*, 109-138.

Eliaçık, M. (2013). Lutfullah Halîmî'nin Tecnis, Mecaz ve Teşbihler Üzerine Risalesi. *İdil Dergisi*, *2*(8), 52-64.

Eraslan, K. (1993). *Alî Şîr Nevâyî: Mîzânu 'l-Evzân (Vezinlerin Terazisi)*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erkan, M. (1997). Halîmî, Lutfullah. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 15, 341-343. Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/halimi-lutfullah

Faroe, C. E. (1991). *Lütfullah Halîmî'nin Bahrü 'l-Garâib'i* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Gürsoy, A. (2020). Halîmî, Lütfullâh. İçinde *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ahmed Yesevi Üniversitesi. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halimi-lutfullah

Kaçar, I. (2017). Lutfullah Halîmî'nin Farsça-Türkçe Manzum Sözlüğü: Tuhfe-i Mukaddimetü'l-Luga. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, 3*(2), 131-146.

Şafak, Y. (2017). Bahrü 'l-Maârif'in birinci bölümünde yer alan vezinler. *Nüsha: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi - Journal of Oriental Studies, 17*(45), 1-22.

Uzun, A. (2013). *Lutfullah b. Ebu Yusuf el Halîmî: Lügat-i Halîmî*. Türk Dil Kurumu Yayınları.